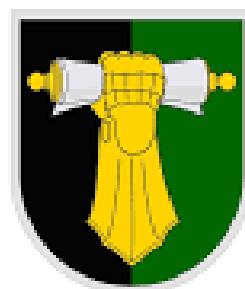

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

— ДУВС

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

VII Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Службово-бойова діяльність сил сектору безпеки та оборони
держави: сучасний стан, проблеми та перспективи»

31 жовтня 2025 року

м. Золочів

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

VII Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Службово-бойова діяльність сил сектору безпеки та оборони
держави: сучасний стан, проблеми та перспективи»

31 жовтня 2025 року

VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Службово-бойова діяльність сил сектору безпеки та оборони держави: сучасний стан, проблеми та перспективи» (31 жовтня 2025 року): тези. Золочів: Вид-во НАНГУ, 2025. 137 с.

Видання містить тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Службово-бойова діяльність сил сектору безпеки та оборони держави: сучасний стан, проблеми та перспективи», яка відбулась 31 жовтня 2025 року. Організатор конференції: Національна академія Національної гвардії України.

Оргкомітет конференції:

Голова оргкомітету: доцент кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, доктор філософії, полковник **Косяк О.Г.**

Відповідальний секретар оргкомітету: старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, підполковник **Брюхно Є.В.**

Члени оргкомітету:

начальник кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, кандидат військових наук, доцент, полковник **Головань О.М.**;

заступник кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, доктор філософії, доцент, полковник **Онопрієнко О.С.**

Адреса оргкомітету: 80700, м. Золочів, вулиця Січових Стрільців 2, Національна академія Національної гвардії України, кафедра забезпечення державної безпеки командно-штабного факультету.

Контактні телефони: 097-284-77-32, 050-282-15-56

Електронна адреса: konferencetp@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів.

За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори.

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

до учасників VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Службово-бойова діяльність сил сектору безпеки та оборони держави: сучасний стан, проблеми та перспективи»

Шановні учасники VII Всеукраїнської науково-практичної конференції!

Від імені організаційного комітету маю честь вітати вас на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій актуальним питанням функціонування та розвитку сектору безпеки та оборони України.

Сьогодні ми зібралися в непростий, але водночас визначальний час для нашої держави. Події останніх років кардинально змінили безпекове середовище, поставили перед силами сектору безпеки та оборони нові виклики та завдання, що потребують невідкладного наукового осмислення та вироблення практичних рішень. Саме тому наша конференція набуває особливого значення як платформа для об'єднання зусиль науковців, практиків, представників силових структур та органів державної влади.

Сектор безпеки та оборони України сьогодні перебуває на етапі глибокої трансформації. Досвід, здобутий у реальних бойових умовах, демонструє як сильні сторони нашої системи національної безпеки, так і ті напрями, що потребують удосконалення. Ефективність виконання завдань залежить не лише від озброєння та технічного оснащення, а й від якості підготовки кадрів, рівня координації між різними складовими сектору, системності всебічного забезпечення підрозділів.

Особливу увагу сьогодні привертають питання інтеграції новітніх технологій у діяльність сил безпеки та оборони, впровадження стандартів НАТО, розвитку міжнародного співробітництва.

Програма нашої конференції охоплює чотири ключові напрями, кожен з яких є невід'ємною складовою ефективного функціонування системи національної безпеки.

Перший напрям присвячений службово-бойовій діяльності сил сектору безпеки та оборони держави. Тут ми матимемо змогу обговорити тактичні та оперативні аспекти виконання завдань, проаналізувати сучасні загрози та виклики, обмінятися досвідом застосування інноваційних підходів у службово-бойовій діяльності. Особлива увага буде приділена аналізу реального досвіду та його впровадженню в систему підготовки особового складу.

Другий напрям зосереджений на організації взаємодії між складовими сектору безпеки та оборони при спільному виконанні завдань. Практика переконливо доводить, що ефективність спільних дій прямо залежить від якості координації, узгодженості планування та чіткості розподілу функціональних обов'язків. Досвід міжвідомчої взаємодії, який напрацьовується сьогодні, потребує наукового узагальнення та систематизації для подальшого впровадження в практику підготовки та застосування сил.

Третій напрям охоплює проблематику підготовки кадрів для потреб сил сектору безпеки та оборони держави. Сучасний військовослужбовець, працівник правоохоронних органів чи спецслужб має володіти не лише високим рівнем фізичної підготовки та професійних навичок, а й критичним мисленням, здатністю швидко адаптуватися до змінних умов, володіти сучасними технологіями. Реформування системи підготовки кадрів відповідно до вимог сьогодення є одним з пріоритетних завдань розбудови національного сектору безпеки та оборони.

Четвертий напрям присвячений проблемним питанням всебічного забезпечення виконання завдань силами сектору безпеки та оборони держави. Логістична підтримка, медичне забезпечення, психологічний супровід, правовий захист особового складу, соціальні гарантії – всі ці аспекти безпосередньо впливають на боєздатність підрозділів та ефективність виконання поставлених завдань. Комплексний підхід до вирішення цих питань є запорукою стабільного функціонування всієї системи національної безпеки.

Переконаний, що запропоновані напрями роботи конференції дозволять нам провести змістовну дискусію, обмінятися цінним досвідом, напрацювати

конкретні пропозиції та рекомендації. Важливим результатом нашої спільної роботи має стати не лише наукове осмислення актуальних проблем, а й формування практичних механізмів їх вирішення, які можуть бути впроваджені в діяльність силових структур.

Хочу подякувати всім, хто долучився до організації та проведення цієї конференції, усім учасникам за готовність поділитися своїми напрацюваннями, досвідом та ідеями. Впевнений, що наша спільна робота буде продуктивною та сприятиме підвищенню обороноздатності держави, зміцненню національної безпеки України.

Бажаю всім учасникам плідної роботи, цікавих дискусій, корисних знайомств та професійного спілкування. Нехай результати нашої конференції стануть вагомим внеском у розбудову сучасного, ефективного та боєздатного сектору безпеки та оборони України.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Прошу вшанувати хвилиною мовчання пам'ять тих хто віддав своє життя заради перемоги українського народу, захисників і захисниць НГУ, ЗСУ, ДПСУ, СБУ, Національної поліції, Державної служби з надзвичайних ситуацій, іноземців, які проходять службу у зазначених складових сил безпеки та сил оборони України, волонтерів та цивільних.

*Начальник кафедри забезпечення державної безпеки
Національної академії Національної гвардії України
полковник Олег ГОЛОВАНЬ*

УДК 681.3 (031)

Бацамут В.М., заступник начальника навально-наукового інституту з наукової роботи - начальник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування НГУ навчально-наукового інститут забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України, доктор військових наук, професор, полковник

МЕТОД РОЗПІЗНАВАННЯ ОБРАЗІВ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ЗНИЩЕННЯ БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ ВОРОГА НА ПОЛІ БОЮ

Широкомасштабна агресія росії проти України показала, що розроблення нових та вдосконалення існуючих видів бойових систем, наділених елементами штучного інтелекту, є перспективним напрямом їх подальшого розвитку.

Досвід, набутий за роки війни, підтверджує, що масоване застосування на полі бою як повітряних, надводних (підводних), так і наземних безпілотних комплексів однозначно утворює переваги над противником. Такі переваги можуть привести до позитивних змін на користь своїх військ навіть на оперативному рівні. В підтвердження цих слів достатньо згадати про зміну оперативної обстановки в басейні Чорного моря, що відбулася внаслідок застосування Силами оборони України безпілотних надводних апаратів типу «Sea Baby» та «Магура» проти чорноморського флоту російської федерації. Цей вплив змусив російську федерацію перебазувати бойовий склад флоту до Новоросійську.

Слід відмітити, що безпілотні комплекси (наземні, повітряні, надводні) обладнані відеокамерами, що дозволяє оператору такого комплексу в режимі реального часу здійснювати управління дроном та наводити його на ціль. Для підвищення ефективності застосування безпілотних комплексів, виробники використовують елементи штучного інтелекту, наділяючи їх системами «захоплення» цілі, так звані системи автоматичного донаведення на ціль. Після

фіксації цілі оператором, безпілотник атакує її в автоматичному режимі, що робить його невразливим для ворожих засобів РЕБ на кінцевій ділянці траєкторії.

У разі застосування рою (великої групи) безпілотників, управління за схемою «оператор – безпілотник» стає неефективним, оскільки потребує відповідної кількості операторів, а головне їх злагодженої роботи в групі в умовах обстановки, що швидко змінюється, чого досягти на практиці практично неможливо (особливо це стосується повітряних дронів і обумовлюється великими їх швидкостями та складністю керування дроном у повітрі). З метою усунення цієї проблемної ситуації управління роєм дронів відбувається під управлінням штучного інтелекту, за принципом «запустив – забув». Для цього подальшим етапом розвитку штучного інтелекту стало впровадження систем так званого машинного зору, наділених методами і відповідним спеціальним математичним та програмним забезпеченням для слідування за встановленим маршрутом, розпізнавання образів (цілей) та їх розподілення між окремими агентами рою для ефективного ураження (нанесення противнику максимальних втрат).

Прибувши в призначений район такий рій дронів «самостійно» розв’язує завдання щодо максимально ефективного нанесення вогневого ураження противнику. Проблемним питанням машинного зору залишається отримання чіткого зображення цілей в умовах зовнішніх завад (РЕБ, пил, дим, туман, опади тощо), їх (цілей) коректного розпізнавання і класифікації за певними категоріями в умовах можливих шумів зображення.

В доповіді розкриваються особливості розробленого методу розпізнавання образів, заснованого на подвійному хешуванні структури виявленого об’єкту вагою мінімального і максимального каркасних дерев модельного графу з наступним порівнянням характеристик отриманих інваріантів з еталонними. Пропонований метод дозволяє із заданим рівнем довірчої ймовірності відносити різні виявлені об’єкти до того чи іншого типу військової техніки, або відсіювати їх від подальшого аналізу. Крім того алгоритм, що реалізує розроблений метод,

має меншу від відомих алгоритмів обчислювальну складність, що дозволяє його використання в швидкісних повітряних дронах.

УДК 355.5

Бондаренко М.П., викладач кафедра забезпечення державної безпеки
Національна академія Національної гвардії України, майор

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Дослідження присвячене необхідності вдосконалити процес планування бойової підготовки підрозділу в умовах правового режиму воєнного стану.

Проведено аналіз нормативно-методичної бази, визначено рекомендації щодо організації тренувального процесу з урахуванням безпеки, ресурсів і потреб оперативної обстановки. Наведено практичні заходи щодо гнучкого планування, рекомендації зі збереження боєздатності підрозділу.

Правовий режим воєнного стану створює особливі вимоги до організації та планування бойової підготовки. Підрозділи повинні одночасно зберігати високу бойову готовність, виконувати оперативні завдання і підтримувати постійний навчальний процес. Це зумовлює необхідність пристосування традиційних підходів до планування - скорочення тривалих занять у мирний період, впровадження резервних планів, що швидко коригуються у відповідь на зміну обстановки.

Визначимо пріоритети, яким необхідно слідувати при проведенні планування в підрозділах Національної гвардії України (НГУ).

1. Заняття мають проводитися з урахуванням правил безпеки, в першу чергу - заходи, що підвищують виживання.

2. Підготовка повинна вирішувати безпосередні потреби: підвищення майстерності у завданнях, що виконуються у поточний час.

3. Підтримка техніки і озброєння в боєздатному стані: тренування бойових розрахунків, відпрацювання нормативів щодо обслуговування і ремонту.

Крім того у плані мають бути визначені заходи з термінової заміни тем при посиленні загрози або навантаженні (альтернативні варіанти плану).

Це дозволяє швидко реагувати на зміну обстановки, зберігаючи навчальну динаміку.

Необхідно також враховувати всі обмеження та ризики, які можуть виникнути при проведенні занять, як то: недостатність об'єктів навчальної матеріально-технічної бази (боєприпасів, техніки, тренажерів), можливого відриву особового складу на виконання операційних завдань

Зазначимо, що правовий режим воєнного стану також накладає обмеження на дії, пов'язані з відкритістю інформації щодо проведення тренувань і навчань підрозділів.

Викладемо пропозиції щодо підвищення ефективності планування:

Проводити регулярні наради й постійний формат тижневого розкладу з позначенням резервів. Розробити базу коротких тем (до 90 хв) для оперативного впровадження в навчальний процес. Планувати відновчі заходи (сон, харчування) не менше одного разу на тиждень. При необхідності забезпечити негайну нараду для зміни плану роботи. Об'єднувати всі наявні матеріально-технічні служби у процесі планування для термінового вирішення ресурсних питань.

У воєнний час планування бойової підготовки має бути простим, пріоритетним, гнучким і тісно інтегрованим з оперативними потребами, поєднувати нормативну основу з високою пристосовуваністю до зміни оперативної обстановки. Основні фактори - пріоритет на заходи, що забезпечують виживання й виконання поточних завдань, система короткострокового планування з резервними програмами, увага до фізичного і психологічного стану особового складу. Дотримання вказаних підходів

підвищить стійкість підрозділу й забезпечить ефективне поєднання навчання з виконанням бойових завдань.

УДК 355.23

Бондаренко О.Г., доктор наук з державного управління доцент, начальник кафедри управління логістикою навчально-наукового інституту підготовки керівних кадрів Національної академії Національної гвардії України, полковник

Тітов О.В., начальник управління освіти, науки, фізичної культури і спорту департаменту професійної підготовки (J-7) Головного управління Національної гвардії України, полковник

Кайдалов Р.О., доктор технічних наук, професор, заступник начальника управління освіти, науки, фізичної культури і спорту – відділу організації освітньої та наукової діяльності департаменту професійної підготовки (J-7) Головного управління Національної гвардії України, полковник

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відкрита та широкомасштабна війна, розв'язана російською федерацією проти України, прогнози щодо ускладнення воєнно-політичної і суспільно-політичної обстановки в нашій країні після її завершення обумовлюють потребу розроблення нових підходів до забезпечення якості професійної військової освіти офіцерів Національної гвардії України (НГ України) в системі вищої освіти. З метою організації роботи щодо удосконалення системи забезпечення якості освіти в Головному управлінні НГ України в складі департаменту професійної підготовки створено управління освіти, науки, фізичної культури і спорту з відповідними відділами і службами, у тому числі службою забезпечення

якості вищої освіти. Для реалізації вказаної мети першочерговою задачею є розроблення концептуальних основ забезпечення якості вищої освіти у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) НГ України, для чого перш за все необхідно визначитись з основними напрямками контролю, показниками та критеріями якості професійної військової освіти офіцерів НГ України.

Якість вищої освіти – це міра відповідності результатів вищої освіти, тобто знань, навичок і компетенцій здобувачів вищої освіти, вимогам особистості, суспільства та ринку праці. Цей показник включає ефективність освітнього процесу, кваліфікацію науково-педагогічних працівників, матеріально-технічне забезпечення, а також здатність розвивати особистісні та професійні якості здобувачів вищої освіти відповідно до сучасних стандартів.

Основні компоненти якості вищої освіти:

- відповідність стандартам: освітні програми мають відповідати стандартам вищої освіти відповідної спеціальності, а результати навчання – досягати необхідного рівня підготовки;
- потреби суспільства та ринку праці: якісна освіта формує фахівців, які відповідають потребам суспільства та вимогам роботодавців, готуючи їх до успішної самореалізації;
- розвиток особистості: освіта має сприяти розвитку не лише академічних знань, а й практичних, соціальних навичок та індивідуальних здібностей, що забезпечує всебічний розвиток особистості;
- ефективність освітнього процесу: якість включає рівень організації освітньої діяльності, кваліфікацію науково-педагогічних працівників та наявність належних умов для навчання.

Якість вищої освіти в Україні контролюється шляхом проведення акредитації освітніх програм експертними групами Національного агентства забезпечення якості вищої освіти за такими критеріями: проектування та цілі освітньої програми; структура та зміст освітньої програми; доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання; навчання та викладання за освітньою програмою; контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти

та академічна доброчесність; людські ресурси; освітнє середовище та матеріальні ресурси; внутрішнє забезпечення якості вищої освіти; прозорість та публічність.

Контроль забезпечення якості професійної військової освіти в системі вищої освіти має покладатись на представників роботодавця, тобто на службу забезпечення якості освіти відділу освіти і науки управління освіти, науки і спорту департаменту професійної підготовки Головного управління НГ України за критеріями якості вищої освіти України, визначеним Національним агентством забезпечення якості вищої освіти, з урахуванням критеріїв якості професійної військової освіти, які необхідно розробити та впровадити у практику.

Так, критерії якості професійної військової освіти офіцерів НГ України оперативного рівня мають бути розроблені на основі Професійного стандарту «Офіцер оперативного рівня (військові формування з правоохоронними функціями)», який, єдиний серед професійних стандартів офіцерів оперативного рівня, внесений до Класифікатора професій ДК 003:2010 за номером 2425. Критерії відповідності професійної військової освіти офіцерів стандартам НАТО мають бути розроблені на основі стандартів «Стандартизація бойової підготовки та військової освіти» (NATO STANAG 2116) та «Стандартизація військової освіти» (NATO STANAG 6001).

Таким чином, в якості основних напрямків контролю якості професійної військової освіти офіцерів НГ України в системі вищої освіти можуть виступати: дотримання вимог до якості вищої освіти в Україні, відповідність професійним стандартам офіцерів тактичного і оперативного рівнів, а також сучасним потребам щодо бойової та службово-бойової діяльності НГ України, відповідність стандартам НАТО щодо підготовки офіцерів.

УДК 355.424:351.74(477)

Брюхно Є.В., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально- наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

Дрібноход Д.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально- наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

На основі аналізу чинного законодавства, наукових джерел та актуальних подій станом на жовтень 2025 року (з урахуванням продовження воєнного стану в Україні з 2022 року), тема проведення спеціальних операцій НГУ з припинення масових заворушень набуває особливої актуальності. Воєнний стан посилює ризики гібридних загроз, таких як провокації з боку зовнішніх сил, що можуть переростати в заворушення. Нижче визначено основні проблеми, ґрунтуючись на нормативній базі (Закон України «Про Національну гвардію України» від 12.03.2015 №876-VII зі змінами, Постанова КМУ №894 від 20.08.2021) та сучасних викликах, а також запропоновано шляхи їх вирішення. Аналіз враховує уроки Революції Гідності та поточну геополітичну ситуацію.

Під час воєнного стану НГУ виступає основним суб'єктом координації сил для припинення масових заворушень (визначених як протиправні дії 50+ осіб з насильством, за ст. 294 КК України), але стикається з низкою викликів:

Недосконалість нормативно-правової бази та суперечки щодо розширення повноважень:

Законопроект №10311 (прийнятий за основу у 2024 році) пропонує впорядкувати повноваження НГУ, але критикується за потенційне розширення прав на застосування вогнепальної зброї, сльозогінного газу, електрошокерів та

дронів під час заворушень. Це може призводити до надмірного застосування сили, порушень прав людини та ескалації конфліктів, особливо в умовах воєнного стану, де громадський контроль обмежений (ст. 90-1 Закону «Про Національну поліцію»). У березні 2025 року законопроект викликав резонанс: комітет ВР його затвердив, але знятий з розгляду через протести правозахисників. Проблема: невизначеність меж застосування примусових заходів, що ускладнює оперативне прийняття рішень керівником штабу.

Проблеми координації з іншими суб'єктами в умовах воєнного стану:

НГУ координує дії з Національною поліцією, СБУ, ЗСУ, ДСНС та місцевими органами (за Постановою КМУ №894), але в реаліях воєнного стану виникають затримки через гібридні загрози (дезінформація, зовнішні провокації). Наприклад, масові заходи (особливо політичні або дуже великі з понад 500 учасниками) можуть швидко перерости в некеровані заворушення через воєнні фактори, як обстріли чи саботаж. Проблема: брак єдиних протоколів для швидкої інтеграції сил, що призводить до втрат часу та ресурсів.

Ризики ескалації та порушення деескалаційного підходу:

У воєнний час акцент на пацифістському підході (діалог, превенція) ускладнюється через загрозу тероризму чи диверсій. Невиправдане застосування спецзасобів (як у Революції Гідності) може посилити опір натовпу. Проблема: недостатня підготовка особового складу до балансу між силовими діями та мирним врегулюванням, особливо в класифікаціях заходів за типом (суспільно-політичні як найнебезпечніші) та масштабом.

Технологічні та ресурсні обмеження:

Використання сучасних технологій (відеоспостереження, дрони) для моніторингу передбачено, але в умовах війни ресурси обмежені (пошкодження інфраструктури, брак обладнання). Проблема: залежність від електроенергії та мереж, що робить операції вразливими до кібератак чи блекаутів.

Суспільна недовіра та правові ризики:

Воєнний стан обмежує права (збори, протести), що посилює напругу. Проблема: потенційні судові позови за надмірну силу, а також вплив дезінформації на громадську думку, що ускладнює превенцію.

Шляхи вирішення

Для подолання проблем пропонується комплексний підхід, орієнтований на превенцію, технології та міжнародні стандарти:

Удосконалення законодавства:

Завершити впорядкування законопроекту №10311 без розширення повноважень, фокусуючись на чітких критеріях застосування сили (лише за наявності складу злочину або загрози інфраструктурі). Включити обов'язковий аудит операцій для забезпечення прозорості. У воєнний стан – розробити тимчасові протоколи з акцентом на деескалацію.

Посилення координації та тренінгів:

Створити постійні міжвідомчі штаби для симуляції сценаріїв (з урахуванням класифікації заходів за кількістю учасників: малі – превенція, дуже великі – посилена координація). Проводити регулярні навчання з фокусом на пацифістські методи, залучаючи психологів та правозахисників, для уникнення ескалації.

Інтеграція технологій:

Розширити використання дронів, AI-моніторингу та систем раннього попередження для прогнозування ризиків. Інвестувати в автономні системи, стійкі до воєнних умов, через міжнародну допомогу (наприклад, від НАТО).

Превентивні заходи та діалог:

Посилити моніторинг соціальних мереж та громадських заходів для раннього виявлення провокацій. Проводити інформаційні кампанії для підвищення довіри суспільства, акцентуючи на мирному врегулюванні.

Міжнародна співпраця:

Адаптувати стандарти ООН та ЄС з деескалації конфліктів (наприклад, принципи пропорційності сили). Залучати експертів для аудиту операцій НГУ.

У висновку, основні проблеми пов'язані з балансом між ефективністю та правами людини в умовах війни, але їх вирішення через правові, технологічні та освітні реформи дозволить НГУ ефективніше забезпечувати громадську безпеку без ескалації.

УДК 159.944.4:355.1-058.65:616.89-008.441.44

Брюхно О.Г., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ «СТРЕСУ ОЧІКУВАННЯ» ЧЛЕНАМИ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН

Актуальність. Повномасштабна війна спричинила різке зростання кількості родин військовослужбовців, чиї близькі вважаються зниклими безвісти за особливих обставин. Станом на початок травня 2025 року в Україні у розшуку перебуває понад 70 тис. осіб, значну частину з яких становлять військовослужбовці. Для цих родин типовою формою життя стає тривала невизначеність щодо статусу й долі близької людини, що формує хронічний «стрес очікування» та специфічні траєкторії переживання втрати.

На відміну від подій із чіткими часовими межами та завершеністю, ситуації, де присутній статус «особа зникла безвісти за особливих обставин», не мають визначеного фіналу. Цей статус, відповідно до чинного законодавства України, покладає на державу обов'язок здійснювати розшук і забезпечувати правовий захист особи до моменту встановлення її місцеперебування або офіційного визнання померлою.

Водночас для родини такий статус стає джерелом тривалого психологічного напруження: навіть за наявності свідчень про ймовірну загибель військовослужбовця від побратимів чи очевидців, відсутність тіла або

офіційного підтвердження смерті (зокрема результатів ДНК-ідентифікації чи судово-медичного висновку) блокує когнітивне прийняття факту втрати. Такий когнітивно-емоційний конфлікт утримує родину в стані хронічного «стресу очікування», затримує процес горювання, підтримує психологічну присутність зниклої особи та перешкоджає переходу до адаптивного прийняття реальності. Це також супроводжується порушенням сімейних ролей і меж, коли члени сім'ї не можуть визначити свій новий статус (наприклад, жінка не знає: вона ще «дружина», чи «вдова»; батьки – чи «очікувати на сина/доньку», чи «втратили його/її»). Така невизначеність та амбівалентність спричиняє хронічне внутрішнє напруження, підвищує алостатичне навантаження (кумулятивне виснаження системи стрес-реакції організму) та проявляється у соматичних порушеннях.

Повсякденність таких родин – це життя між надією і страхом: будь-яке повідомлення (скріншот, чутки, відео, пости у соцмережах чи ІПСО) здатне активувати хвилю надії, за якою часто настає розчарування й вторинна травматизація. Щоб утримати зв'язок, родини практикують «ритуали зв'язку»: пишуть на телефон зниклого, не переставляють його речі, готують улюблену їжу тощо. Такі ритуали тимчасово знижують тривогу, але підтримують стан невизначеного очікування.

Емпіричні дані українських досліджень підтверджують масштаб психологічного навантаження: у більшості опитаних виявлено підвищену тривожність, безсоння, відчуття безпорадності, втрату контролю й брак доступу до кваліфікованої психологічної допомоги. Міжнародні організації наголошують на потребі створення структурованих систем супроводу – інформаційного, юридичного та психологічного – щоб мінімізувати інформаційний вакуум і його наслідки.

У нинішніх умовах клінічні протоколи горювання не враховують воєнноспецифічних чинників: фрагментарність даних, зміну статусів, затримки ДНК-верифікацій, вплив ІПСО та перевантаження бюрократичними процедурами.

Висновки. Отримані результати засвідчують, що психологічна підтримка родин військовослужбовців, зниклих безвісти за особливих обставин, потребує комплексного й диференційованого підходу. В Україні бракує валідованих психодіагностичних інструментів для скринінгу «стресу очікування», які враховують індивідуально-особистісні особливості, рівень переживання втрати та чинники воєнного впливу. Відсутність таких інструментів ускладнює розроблення стандартизованих протоколів психологічного супроводу та маршрутизацію запитів родин на державному й відомчому рівнях.

Необхідним є теоретичне уточнення структури феномену «стресу очікування» та побудова моделі диференційованої підтримки, яка враховує типологічні особливості переживання й рівень ресурсної стійкості родин. Концептуальну основу становить теорія невизначеної втрати П. Босс.

Створення державної інтегрованої системи підтримки з чіткими каналами комунікації, визначеними відповідальними особами та регулярними оновленнями інформації зменшить інформаційну невизначеність і підвищить довіру до інституцій.

Впровадження стандартів і маршрутів допомоги родинам зменшить ризик вторинного травматичного стресу у фахівців (командирів, психологів, офіцерів соціального супроводу), запобігаючи емоційному виснаженню й підтримуючи професійну стійкість.

Таким чином, розроблення та впровадження стандартизованих алгоритмів психологічної допомоги, міжвідомчої координації та системної маршрутизації запитів має подвійний ефект: підтримує процеси горювання й адаптації родин, зберігає психологічну стійкість фахівців і підсилює національну систему психологічної безпеки держави.

УДК 355.1

Булачек В.Р., доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки ЛьвДУВС,
к.і.н., доцент

Білінський Б.В., старший викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки ЛьвДУВС

ПРОФЕСІЙНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СЛУЖБ СУПРОВОДУ ДО СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність теми дослідження обумовлена одним із основних викликів процесу реінтеграції ветеранів та працевлаштуванню їх на постійне місце роботи- недостатня кваліфікація ветерана як працівника. Значна кількість комбатантів здобували досвід виключно у військовій сфері та їхні навички, зазвичай, не відповідають вимогам ринку цивільної праці. Опитані респонденти, зазначили, що через внутрішні переконання котрі сформовані на недостатній особистій кваліфікації та освіченості вважають себе непридатними для цивільної професії. Саме тому найбільш ефективним та раціональним рішенням буде створення робочих місць котрі в більшій мірі не будуть лише легітимними до отриманих навичок, а й потребуватимуть даних вмінь та знань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемні аспекти та процес реінтеграції та ресоціалізації ветеранів, виклики та перешкоди, що стають труднощами при підборі вакансій на ринку праці досліджували та висвітлили у свої роботах такі автори, як: Чепіга Л.П., Карпенко Є.В., Харченко С.В., Бойко-Бузиль Ю.Ю., Шаповалова О.В., Черчик Л., Цимбалюк І. та інші. Особливої уваги заслуговує робота Логвиненка В.М., котрий основною метою вважає розширення можливостей та повноважень служб супроводу структури МВС, зокрема в межах професійної реабілітації та соціального супроводу на робочому місці.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Постанови КМУ №948 від 20.08.2024 створено служби супроводу, котрі являють собою базову соціальну підтримку для військовослужбовців, поліцейських, працівників служби цивільного захисту та їх сімей, в особливості тих хто отримав поранення чи загинув або ж потрапив у полон. По причині зростання осіб з інвалідністю внаслідок участі в бойових діях та загалом служби пропонується розширити повноваження вищезгаданих служб (з огляду на актуальність професійної реінтеграції), зокрема, включивши до них можливість соціального супроводу на місці роботи та під час працевлаштування (при умові введення необхідного спеціалізованого штату працівників). Дане розширення на теперішній час проходить узгодження з практикою підрозділів МВС України, і у разі прийняття даної методики та комплексної підтримки зазначених осіб забезпечить найбільш ефективну соціальну інтеграцію ветеранів.

Під час одного із ексклюзивних інтерв'ю Міністр внутрішніх справ України розповів, що у структурних підрозділах МВС працевлаштовано 895 ветеранів (60% з яких в погонах) та близько 30 тисяч вакансій буде доступними найближчим часом. Міністр також зауважив, що більш ніж впевнений у дієвості даної політики та досягненні основної мети- згуртованості та взаєморозуміння суспільства.

Висновки та перспективи для подальших досліджень. Формування та розвиток даних служб створює інституційну основу базової соціальної підтримки, однак, зважаючи на збільшення кількості осіб з інвалідністю потребує розширення функціоналу, в особливості, із залученням фахівців зсередини структури МВС який знатиме специфіку роботи та корпоративну культуру. З огляду на це перспективою подальших досліджень буде розробка детальних методик і стандартів надання цієї послуги, вивчення питання кадрового забезпечення Служб супроводу та розробка навчальних програм для підвищення кваліфікації майбутніх працівників Служб. В подальшому, після введення повного функціоналу даної політики, предметом дослідження можуть

бути практичні механізми адаптації робочих місць та соціально-економічні ефекти проведеної роботи пов'язаної із реінтеграцією ветеранів.

УДК 623.746.3:623.454:355.422

Бутрик С.М., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ FPV-ДРОНІВ ТА ІНЖЕНЕРНИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОТИВНИКОМ ШТУРМОВИХ ДІЙ НА МОТОЦИКЛАХ

Мотоцикли у бойових діях почали використовувати ще у Першій світовій війні. Вони підсилювали кавалерію, забезпечували зв'язок, патрулювання, розвідку, були командирським транспортом.

З початком Другої світової війни роль мотоциклів у військах суттєво зросла. Мотоцикли були частиною механізованих підрозділів, солдати проводили розвідку, обслуговували штаби, патрулювали територію, очолювали колони техніки, забезпечували питання підрозділів у тилу. Німецький Вермахт розпочав використовувати мотоцикли, на яких встановлювали кулемет MG-42, що призвело до переваги на полі бою і стало ефективним рішенням для виконання багатьох завдань, особливо в умовах швидких маневрів та зміни обстановки.

В сучасній війні росії проти України, ворог на протязі 2024 та 2025 років неодноразово, а майже на постійній основі розпочав проводити штурмові дії позицій сил оборони України, використовуючи мотоцикли, багі, квадроцикли. Найбільше ворог застосовує мотоциклетні групи у степовій місцевості Донеччини, Харківщини, Херсонщині та Запоріжжі.

При проведенні штурмових дій противник застосовує наступні тактичні дії: обхват одного флангу, обхват обох флангів, фронтальна атака наших позицій або хибна атака. Замисел дій противника полягає в тому, що одна підгрупа мотоциклістів, яка наприклад проводить атаку з фронту, інтенсивним вогнем за підтримки вогневих засобів підрозділів (розрахунків АГС, мінометів, та ін.) і БПЛА прикриває атаку іншої групи, яка на максимальній швидкості намагається зайти на наші позиції з флангу, флангів чи з тилу, при цьому веде вогонь на ходу. Основною задачею мотоциклістів – якомога ближче підійти до позицій наших сил, спішитись і вступити в бій, щоб знищити наших військовослужбовців і захопити позиції.

Протидіяти тактиці штурмовим мотоциклетним групам противника потрібно за допомогою БПЛА зі скидами, FPV- дронів, наземним роботизованим комплексам (НРК) з установами на них різного озброєння чи проведення мінування шляхів підходу (під'їзду) та за допомогою інженерних загороджень.

Під час планування та організації оборони позицій, командирам потрібно широко застосовувати FPV- дрони (БПЛА зі скидами) проводячи їх дообладнання. Малі розміри, висока точність, швидкість і застосування широкої номенклатури засобів ураження, роблять FPV- дрони ефективною зброєю проти мотоциклів.

FPV- дрони типу «квадрокоптер» можливо застосовувати для ураження противника методом скиду осколкових боєприпасів (ручні гранати типу РГД-5, Ф-1, пострілу осколкової гранати ВОГ-17, запалювальної суміші) за рахунок попадання в рухому групу чи одного мотоцикліста.

FPV- дрони типу «камікадзе» квадрокоптерного типу можна оснащувати кумулятивною бойовою частиною (від РПГ: ПГ-7Л, ПГ-7М, ПГ-9С, ПГ-18), які призначені для ураження техніки і водіїв шляхом влучення з різних сторін.

Для досягнення якісного результату при знищенні мотострілецьких груп на мотоциклах, потрібно застосовувати 2-3 хвили FPV- дронів. Дронами на оптоволокну можна атакувати одиночно так, як РЕБ проти них не працює.

Також в боротьбі проти штурмових груп на мотоциклах потрібно організовувати засідки з використанням наземних роботизованих комплексів. Наземний роботизований комплекс з установленим на ньому стрілецьким озброєнням розміщується в засідці і при наближенні противника на мотоциклі, квадроциклі чи багі, військовослужбовець через пульт управління може керувати стрільбою по противнику на дистанції, який намагається зблизитись та провести штурм позицій.

FPV-дрони з сейсмодатчиком можливо розміщувати на ключових ділянках слідування мотоциклетних штурмових груп. При проїзді мотоцикла, квадроцикла, датчик спрацьовує і подає сигнал оператору, який піднімає його в повітря і атакує групу чи одиночну ціль. Таким чином можна зменшувати кількість операторів, так як зникає потреба постійного моніторингу поля бою за допомогою БПЛА.

В сучасних умовах любий вид ведення бойових дій обумовлює обов'язкове застосування інженерних боєприпасів із застосуванням інженерних вибухових та невибухових загороджень.

В умовах відсутності безпосереднього зіткнення з противником рекомендується створювати комбіновані мінні поля на напрямках ймовірного застосування штурмових груп. Мінування здійснюється дистанційно за допомогою БПЛА чи НРК.

Міни, як протитанкові, так і протипіхотні повинні застосовуватись для здійснення інженерних загороджень в якості мінних полів, або групи мін на шляху можливого слідування мобільних штурмових груп, в тому числі і на мотоциклах.

Командири повинні пам'ятати, що одиночними протипіхотними мінами або групами мін потрібно мінувати не тільки вузькі ділянки місцевості, але і ділянки доріг, підриг техніки на яких міг би викликати зупинку наступу противника моторизованими колонами, при цьому забезпечити вигідне ураження особового складу противника вогнем із стрілецької зброї з засідок.

Найбільш підходящими для таких місць (засідок) можуть бути: круті закриті повороти, вузькі ділянки проїзду в населених пунктах, дороги на мостах і т.п.

Також одним із засобів знищення, ураження може бути і сигнальна міна, яка встановлюється на розтяжку і буде начинена осколками, шлямками цвяхів, роликівими чи шариковими підшипниками.

В умовах безпосереднього зіткнення з противником, командири також повинні створювати широку мережу невибухових інженерних загороджень наступних типів:

- малопомітні дротяні перешкоди;
- дротяні загородження за допомогою сітки «РАБИЦІ» та колючого дроту;
- протитранспортні їжаки, дошки з набитими цвяхами;
- дерев'яні колоди, завали;
- дротяні троси.

Створення системи загороджень повинно бути багаторядним та безперервним. Для цього потрібно використовувати наземні роботизовані комплекси (НРК).

При застосуванні зазначених засобів протидії варто врахувати обстановку, умови місцевості, наявність тих чи інших матеріалів і техніки при цьому. Заходи, щодо протидії тактиці мотоциклетним підрозділам противника, обов'язково повинні передбачатися командирами всіх підрозділів.

Впровадження в систему оборони такої тактики (застосування БПЛА зі скидами, FPV-дронів (типу «камікадзе», «квадрокоптер») з сейсмодатчиками, проведення мінування за допомогою БПЛА, НРК, встановлення різних видів інженерних боєприпасів, створення широкої мережі невибухових інженерних загороджень та постійної системи моніторингу, та звані «кіл-зони»), дасть можливість військовослужбовцям наших військ максимально ефективно протидіяти противнику при застосуванні мотоциклетних штурмових груп.

Комбіноване використання підрозділам сил оборони України такої тактики протидії ШМГ дозволить, відрегулювати неукомплектованість

особового складу в підрозділах і компенсувати чисельну перевагу противника у живій силі.

УДК 355.5

Варакута В.П., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри військового управління, Військового інституту танкових військ Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (м. Харків)

Варакута М.В., ТВО начальника науково-дослідної лабораторії факультету, Військового інституту танкових військ Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (м. Харків)

Стародубцев С.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ПРОБЛЕМИ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ХАРКІВСЬКОЇ НАСТУПАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ 2022 РОКУ

Харківська наступальна операція (вересень 2022 року) стала однією з найуспішніших наступальних дій Сил оборони України за весь період російсько-української війни, але водночас виявила низку проблем у системі управління, логістики, координації та інформаційного забезпечення. Тому проведено дослідження щодо визначення цих проблем та обґрунтовані висновки щодо їх усунення в майбутньому.

Ця операція засвідчила високий рівень ефективного використання фактору раптовості та маневрових дій. Водночас вона виявила низку серйозних проблем, які вплинули на темп і ефективність бойових дій та потребують подальшого усунення.

Однією з ключових проблем стало оперативне планування та управління військами. Виявилася недостатня кількість часу на всебічну підготовку операції через необхідність зберігати фактор раптовості. Тому, через необхідність зберегти секретність і раптовість, підготовка операції проводилася у стислі терміни. Не завжди вдавалося забезпечити повну координацію між різними структурами розвідки та бойовими підрозділами, тому виникла неповна інтеграція розвідданих від різних структур (ГУР, СБУ та партнерів НАТО). У динамічних умовах бою спостерігалися труднощі зі зв'язком між окремими бригадами й підрозділами, що ускладнювало передачу наказів і корекцію дій у реальному часі. Обмежена кількість підготовлених досвідчених штабних офіцерів, давалася взнаки на прийняття якісних й оперативних рішень в умовах швидкоплинних бойових змін.

Під час операції важливою проблемою була логістика. Через тривалі бойові дії на Донбасі й Півдні та інших напрямках, ресурси тилового забезпечення були значно виснажені. Недостатня кількість транспорту не встигала підтягуватися колони з паливом, боєприпасами та продовольством до військ, які просувалися вперед швидше, ніж підрозділи забезпечення. Зруйновані противником мости й дороги ускладнювали підвезення вантажів і евакуацію поранених. Особливо відчувалася нестача ремонтних підрозділів для ремонту бронетехніки й артилерії, які працювали в наднавантаженому режимі.

Не менш суттєвими були проблеми координації та взаємодії між різними родами військ. Попри високий рівень взаємодії на тактичному рівні, часто спостерігалася недостатня координація між сухопутними силами, артилерією, безпілотними розвідниками та авіацією. В окремих випадках відсутність єдиної системи управління боєм (типу C4ISR) обмежувала можливості для швидкого прийняття рішень і ефективного використання артилерійського вогню. Відчувалася недостатня інтеграція сил територіальної оборони та добровольчих формувань у загальний план операції.

Ще однією складовою проблем стало технічне забезпечення, а брак сучасних засобів зв'язку, розвідки, тепловізійних систем, засобів протимінної

розвідки та транспортних засобів ускладнював дії військ. Зношеність частини бронетехніки і артилерії, потребувала ремонту або модернізації, що вимагало додаткових ресурсів і часу. Давалась взнаки залежність від західних поставок боєприпасів і техніки та недостатня кількість протимінних засобів для швидкого просування вперед.

Під час операції проявилися і психологічні та інформаційні виклики. Висока інтенсивність боїв, швидкі зміни обстановки, ризик потрапляння у контратаки противника створювали значне навантаження на особовий склад. На початковому етапі також спостерігався дефіцит офіційної інформації, що дозволяло російській пропаганді поширювати дезінформацію. Згодом ці недоліки були частково усунені завдяки ефективній роботі українських комунікаційних структур.

Попри ці труднощі, Харківська наступальна операція завершилася блискучим успіхом і стала прикладом успішного застосування маневрової війни та ефективного використання фактору раптовості. Українські війська продемонстрували гнучкість, високу мотивацію, професіоналізм і здатність діяти нестандартно. Водночас досвід операції висвітлив системні недоліків та засвідчив потребу подальшого вдосконалення системи управління військами, розширення розвідувальних спроможностей, розвитку логістичної інфраструктури, підготовки штабних кадрів і впровадження сучасних технологій бойового управління боєм.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що Харківська операція не лише стала символом успішного контрнаступу, а й виявила стратегічні напрямки, за якими слід зміцнювати обороноздатність України. Вивчення її досвіду має важливе значення для формування ефективної моделі ведення бойових дій у сучасній війні.

УДК 614.842

Власенко О.В., викладач кафедри інженерної та аварійно-рятувальної техніки навчально-наукового інституту оперативно-рятувальних сил; Національний університет цивільного захисту України, м. Черкаси, майор служби цивільного захисту

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВСЕБІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СИЛАМИ ДСНС УКРАЇНИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Система цивільного захисту України є важливим елементом національної безпеки, особливо в умовах повномасштабної збройної агресії проти нашої держави. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) не лише виконує свої традиційні завдання з ліквідації пожеж, надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, але й відіграє критичну роль у забезпеченні оборони, захисту цивільного населення, стабільного функціонування інфраструктури та підтримки сил безпеки й оборони. Проте на шляху реалізації цих завдань існує низка проблемних питань, пов'язаних із матеріально-технічним, кадровим, правовим та організаційним забезпеченням.

1. Матеріально-технічні проблеми.

Одним із найбільших викликів є застаріла та недостатня техніка. Значна частина пожежно-рятувальних автомобілів і спеціального обладнання має зношеність понад 60-70 %, що ускладнює виконання завдань у бойових умовах. Недостатня кількість сучасних систем розмінування, дронів-розвідників, засобів індивідуального захисту обмежує можливості рятувальників під час роботи в зонах бойових дій та ліквідації наслідків ракетних ударів.

Особливо гостро стоїть питання логістики – доставка пального, запчастин та технічного обслуговування в умовах руйнування транспортної інфраструктури.

2. Кадрові виклики.

ДСНС постійно стикається з дефіцитом підготовленого особового складу. Значна частина досвідчених рятувальників мобілізована до лав Збройних Сил України, що посилює навантаження на тих, хто залишився у службі. Потребують удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів, зокрема з урахуванням досвіду воєнних дій: реагування на наслідки обстрілів, розмінування територій, забезпечення життєдіяльності населення в умовах тривалої небезпеки.

Також важливо вирішити проблеми психологічної підтримки рятувальників, які працюють під постійною загрозою для життя.

3. Фінансове забезпечення.

Попри збільшення видатків на сектор безпеки й оборони, ресурси, що виділяються для ДСНС, залишаються обмеженими. Це гальмує модернізацію техніки, розвиток інноваційних засобів, впровадження нових технологій у сфері цивільного захисту. Недостатнє фінансування впливає й на соціальне забезпечення рятувальників, що може призводити до відтоку кадрів.

4. Правові та організаційні проблеми.

Існуюча законодавча база не завжди враховує нові виклики, пов'язані з веденням широкомасштабних бойових дій. Виникають суперечності у питаннях взаємодії ДСНС із Збройними Силами України, Національною гвардією та іншими структурами. Нерідко функції перетинаються, що може ускладнювати координацію дій.

Важливим залишається питання інтеграції ДСНС у загальнодержавну систему оборони та чітке визначення її місця у системі сектору безпеки й оборони.

5. Міжнародна допомога та співпраця.

Суттєвим ресурсом для вирішення проблем є підтримка міжнародних партнерів – постачання техніки, обладнання, гуманітарної допомоги. Проте залежність від зовнішніх ресурсів не може бути довгостроковим рішенням. Необхідна стратегія розвитку власної промислової бази для виробництва

сучасної пожежно-рятувальної техніки, засобів захисту та спеціального обладнання.

6. Проблеми інформаційної та цифрової підтримки.

Сучасні виклики вимагають від ДСНС активного використання цифрових технологій: систем моніторингу, геоінформаційних платформ, безпілотних комплексів. Однак відсутність єдиної цифрової інтегрованої системи ускладнює оперативне реагування та обмін даними між різними відомствами.

Також актуальним залишається питання кіберзахисту систем цивільного захисту від атак противника.

Висновки.

Для підвищення ефективності діяльності ДСНС у системі забезпечення безпеки та оборони держави необхідно:

- здійснити модернізацію матеріально-технічної бази та створити власне виробництво рятувальної техніки й обладнання;
- удосконалити кадрову політику, підвищити рівень підготовки особового складу з урахуванням воєнного досвіду;
- забезпечити стабільне фінансування та соціальний захист рятувальників;
- адаптувати нормативно-правову базу до нових умов війни та чітко визначити роль ДСНС у системі національної оборони;
- розвивати цифрові та інформаційні технології для підвищення ефективності управління;
- зміцнити міжнародну співпрацю, водночас орієнтуючись на власні ресурси.

Усе це дозволить ДСНС ефективно виконувати свої завдання, посилювати безпеку населення та робити вагомий внесок у зміцнення обороноздатності України.

УДК 355.426.4

Волинчук О.А., викладач кафедри безпілотних систем та радіоелектронної боротьби навчально – наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), лейтенант

ПЕРЕХОПЛЮВАЧІ СИГНАЛІВ ВІДЕОЗВ'ЯЗКУ НА БАЗІ БПЛА МУЛЬТИРОТОРНОГО ТИПУ

Сучасна війна характеризується відсутністю однозначних переваг у зброї чи методах ведення бойових дій. Якщо одна сторона впроваджує нове та ефективне рішення на полі бою, противник швидко його копіює. Цей принцип працює в обидві сторони, адже кожна сторона намагається адаптуватися до змін і використовувати нові технології для досягнення переваги. Таким чином, боротьба стає постійною гонитвою за інноваціями, де жодна зі сторін не може бути впевненою у своїй перемозі.

Віднедавна ворог почав застосовувати над позиціями СОУ БпЛА носії сканерів радіоефіру з метою перехоплення слабких відеосигналів від передавачів FPV дронів що працюють на радіозв'язку. Тут слід пояснити тактику дій екіпажів БпЛА FPV яку використовують як СОУ так і ворожі сили. Вона полягає в наступному: пілоти перед зльотом ставлять мінімальну потужність відео передавача на БпЛА і відлітають від своєї позиції на певну відстань. Після цього дистанційно збільшують потужність відео передавача. На малій потужності сигнал розповсюджується на невелику відстань. Ця відстань достатня для керування дроном, але замала для перехоплення відео засобами РЕР противника.

Тактика застосування БпЛА зі сканером полягає в полюванні за цими слабкими сигналами з метою перехоплення відео і визначення позицій екіпажів БпЛА.

В доповіді визначені переваги та недоліки зазначеного методу.

Переваги:

- можливість отримування даних про приблизне розташування екіпажів БпЛА ворога з джерела інформації яке було раніше недоступно;

- вплив на тактичні дії противника за рахунок перехоплення відеосигналу.

Недоліки:

- потребує додаткових умінь та навичок від екіпажів БпЛА;
- потребує додаткових технічних рішень (програмних та апаратних);
- ризик втрати дрона зі сканером поблизу ворожих позицій;
- потреба в залученні додаткового екіпажу БпЛА який буде працювати в інтересах РЕР.

Знаючи про застосовування над позиціями СОУ БпЛА носії сканерів радіоефіру з метою перехоплення слабких відеосигналів від передавачів FPV дронів що працюють на радіозв'язку ми можемо зробити наступні висновки про:

- необхідність проведення заходів протидії ворожим сканерам;
- потребу розробки та масштабування власних рішень направлених на перехоплення слабких відеосигналів ворожих FPV дронів.

Реалії сьогодення демонструють, що використання нових підходів які дають результат будуть застосовані протидіючою стороною. На початковому етапі використання зазначеного підходу підвищить ефективність застосування безпілотних систем шляхом застосування перехоплювачів сигналу відеозв'язку противника.

УДК 355

Волощук М.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

СУПЕРЕЧЛИВІ НОРМИ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ – ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 1 Конституції України визначає, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Державна безпека — це стан захищеності держави, її суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу та національних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз. Цей комплекс заходів забезпечує захист від протиправних дій, а також збереження громадського порядку, обороноздатності та стабільності суспільства.

Стаття 1 Закону України «Про Національну гвардію України» регламентує, що Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Правоохоронна діяльність – вид державної діяльності, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими органами шляхом

застосування юридичних заходів впливу в суворій відповідності з законом і при неухильному дотриманні встановленого ним порядку.

Виконання правоохоронних функцій вимагає від виконавців системної підготовки, високого рівня професіоналізму і дотримання законності під час виконання своїх функцій. Війна змінила звичний світ. Система реагує на виклик, вводить обмеження. Проросійсько налаштовані сили активізують свою діяльність, засоби масової інформації щоденно вибухають провокативними повідомленнями, які дискримінують діяльність Сил Оборони, чисельні правозахисні організації та «експерти» відкрито говорять про незаконні та часом злочинні дії посадовців чи бездіяльність влади. Це підсилюється мільйонами повідомлень в соціальних мережах, де часто сюжет поданий спеціально підготовленим та вирваним з контексту.

Дослідження даної проблематики зумовлена часом. Сьогодні ми виборюємо своє законне право на життя. Наше завдання сформулювати свідому націю, стати істинно правовою державою. Але це неможливо при наявності в законодавстві «чорних дір».

УДК 351.865

Головань О. М., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, полковник.

Назаренко О. Л., кандидат військових наук, доцент кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, полковник.

ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ВОГНЕВИХ ГРУП У СИСТЕМІ АКТИВНОЇ ОБОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах гібридної агресії росії питання ефективного захисту об'єктів критичної інфраструктури (ОКІ) та важливих державних об'єктів (ВДО) України набуває стратегічного значення. Одним із ключових елементів системи активної оборони України є мобільні вогневі групи (МВГ), що здатні оперативно реагувати на загрози, зокрема від безпілотних літальних апаратів (БпЛА) та інших повітряних загроз.

В умовах зростання кількості різновидів моделей БпЛА, противник все частіше націлює їх саме на ОКІ та ВДО. Тому застосування мобільних, технічно оснащених та висококваліфікованих підрозділів швидкого реагування є необхідною передумовою забезпечення стійкості держави. Мобільні вогневі групи стали ключовим елементом інтегрованої оборони, ефективно поєднуючи активні та пасивні заходи – від виявлення і радіоелектронної боротьби (РЕБ) до протиповітряної оборони (ППО) та вогневого ураження.

Мобільні вогневі групи забезпечують гнучкість і маневреність оборони, дозволяючи ефективно реагувати на динамічні загрози та здійснювати протидію БпЛА, крилатим ракетам та диверсійним групам. Потенціал МВГ посилюється завдяки інтеграції сучасних засобів зв'язку, розвідки, навігації та РЕБ, що дає

змогу координувати дії з підрозділами ППО, підрозділами з охорони і оборони об'єкта та підрозділом режиму.

Важливою складовою дій МВГ є використання алгоритмів штучного інтелекту для аналізу повітряної обстановки, прогнозування напрямків атаки та оптимізації рішень у реальному часі.

Практика застосування МВГ у бойових умовах довела їх ефективність у підвищенні живучості та оперативності системи активної оборони на ОКІ та ВДО. Підвищення ефективності МВГ вимагає міжвідомчої координації, стандартизації озброєння, логістичної підтримки та створення єдиної системи управління.

Мобільні вогневі групи є невід'ємною складовою системи активної оборони ОКІ та ВДО, оскільки забезпечують адаптивне реагування на загрози та знижують ризики виведення з ладу критичної інфраструктури країни. Їх широке впровадження у систему забезпечення державної безпеки під час оборони ОКІ та ВДО підвищує загальний рівень Національної безпеки України, сприяючи формуванню гнучкої, технологічно оснащеної системи протидії сучасним загрозам.

УДК 355.58

Городнов В.П., професор кафедри забезпечення національної безпеки Національної академії Національної гвардії України, доктор військових наук, професор

Овчаренко В.В., головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії будівництва та оперативного застосування Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, доктор військових наук, професор.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОГНОЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОТИПОВІТРЯНОГО БОЮ УГРУПОВАННЯ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У ході сучасних військових дій захист критичних об'єктів держави та угруповань військ від ударів засобів повітряного противника покладається на зенітні ракетні війська у складі зенітних ракетних бригад, полків та підрозділів, які формують угруповання ЗРВ і є елементами сил сектору безпеки та оборони держави.

Бойове завдання з протиповітряної оборони (ППО) угруповання ЗРВ виконує у ході протиповітряного бою як сукупності послідовних і одночасних протиповітряних боїв (вогневих контактів) зенітних ракетних дивізіонів (зрдн) із сучасними засобами повітряного нападу (ЗПН) противника. Склад учасників, кількість, послідовність та параметри вогневих контактів у просторі й часі бою, а також можливі втрати сторін наперед не відомі (випадкові).

Однак щоразу під час побудови бойового порядку угруповання ЗРВ виникає практичне завдання прогнозу результатів протиповітряного бою, а саме втрат ЗПН противника та зенітних ракетних комплексів (ЗРК) угруповання, кількості вогневих контактів, достатності запасу зенітних керованих ракет (ЗКР) та складу зрдн для відбиття першого і наступних ударів ЗПН противника, що робить актуальною проблему прогнозу результатів ППО.

В силу високого ступеня невизначеності умов бою відома література не містить необхідних інструментів прогнозу результатів бойових дій угруповання ЗРВ в умовах нападу сучасних різнотипних ЗПН противника.

Для пошуку таких інструментів на реальному прикладі із застосуванням спеціального методу виявлено істотні властивості та внутрішній закон протиповітряного бою угруповання зенітних ракетних військ. Вибрано статистично обґрунтований математичний апарат моделювання у класі Марківських процесів із безперервним часом та дискретними станами для побудови технології прогнозу результатів ППО. Розроблено модель з аналітичним описом внутрішнього закону бою, перевірено її адекватність реальному бою та знайдено оцінку точності прогнозування результатів бою.

Напрямом подальших досліджень вбачається побудова моделей, які відбивають більш детальні особливості реального протиповітряного бою угруповання ЗРВ, а саме поява у складі удару повітряного противника груп ЗПН із заздалегідь не відомим (випадковим) складом, а також розташування ЗРК на місцевості, що приводить до ефекту неповної доступності ЗПН противника для обстрілу вільними ЗРК угруповання через обмежені розміри зон вогню ЗРК.

УДК 004.9:005.95

Драган Ю.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національної академії Національної гвардії України

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ, ЯК ФУНКЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність даного питання полягає в вивченні та розумінні процесу контролювання, який повинен органічно вписуватись в загальну систему контролю.

Система контролю – комплекс елементів і відносин, які забезпечують здійснення контролювання як функції управління. Контролювання як функція управління є безпосереднім завданням керівників усіх рівнів. Для того щоб кожний керівник міг створити і підтримувати систему контролювання, необхідні такі елементи: наявність планів і організаційної структури контролювання, а також організація процесу контролювання.

До елементів системи контролю можна віднести наявність планів. Контролювання є зворотним щодо планування процесом, оскільки спершу складають план, потім його перетворюють на нормативи, з якими зіставляють бажані дії. За відсутності планів (завдань) контролювання неможливе. Наявність організаційної структури контролювання. Оскільки контролювання покликане визначити ефективність роботи, забезпечити прийняття необхідних заходів щодо виконання планів, то повинні бути сформовані всі передумови для адресування відповідальності за відхилення від планів і прийняття коригувальних заходів. Йдеться про наявність організаційної структури, від чіткості, повноти, інтегрованості якої залежить ефективність контролювання. Організація процесу контролювання. Основний процес контролювання охоплює три етапи: 1-й етап: встановлення нормативів. Суттю його є розроблення планів. Оскільки плани різняться конкретним змістом і ступенем складності, керівникам нелегко відстежити все відразу. З цією метою встановлюють певні нормативи як критерії ефективності роботи. Ними є наперед визначені пункти в загальній програмі планування, де обумовлюють ефективність діяльності, що дає уявлення про загальний стан справ і позбавляє керівника необхідності стежити за кожним кроком виконання плану. Серед різноманітних нормативів найприйнятнішими є кількісні та якісні цілі й завдання. 2-й етап: порівняння фактичної діяльності з нормативами (визначення ефективності діяльності). Найлегше оцінити ефективність діяльності за кількісними показниками, значно складніше – за якісними і слабо формалізованими (наприклад, готовність підрозділу до виконання конкретного службово-бойового завдання в складних умовах обстановки). 3-й етап: коригування відхилень у роботі. На цьому етапі

контролювання є частиною загальної системи управління і поєднується з іншими функціями управління. Його можна здійснювати, вдаючись до перегляду планів або модифікації цілей. Реалізація його можлива і в межах функції “організування”: перерозподіл або уточнення завдань, виділення додаткових сил та засобів, вдосконалення відбору і додаткове навчання особового складу та ін.

Як висновок можна підкреслити що система контролю є складовою основної функції управління – контролювання, знання вимог робить підрозділ більш боєздатним, а її керівника успішним.

УДК 355.45:005.21

Драган Ю.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національної академії Національної гвардії України

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ВІЙСЬКОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ, ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Якісне виконання любого завдання не можливе без основних його складових, називаємі функціями управління. Однієї із них є планування. Видів та вимог до планування існує безліч, організаційне є однією із різновидів.

Актуальність даного питання полягає у можливості вивчення та впровадження даного виду планування у службово-бойову діяльність командирів та начальників, з метою покращення виконання завдань служби.

Планування, незалежно від його виду, можна представити у вигляді процесу, який поділяється на три формальні етапи: постановка завдання планування; розроблення плану; реалізація планового рішення.

Етап постановки завдання планування містить у собі формування цілі й аналіз проблеми планування. Висловлюються конкретні цілі планування. Аналіз проблеми полягає у вивченні та порівнянні фактично досягнутого або

очікуваного на момент розробки плану стану об'єкта планування з необхідними цільовими значеннями параметрів.

Етап розробки плану передбачає формування можливих варіантів рішення проблеми планування, прогнозування можливих наслідків їхньої реалізації для організації, оцінку варіантів і прийняття планового рішення.

Етап реалізації планового рішення полягає в доведенні планового рішення до виконавців у вигляді планових завдань, нормативів показників.

Результатом процесу планування в організації є система взаємозалежних планових документів – планів. План являє собою мотивовану модель дій, створену на основі зовнішнього і внутрішнього середовища організації та поставлених цілей. Складання плану розглядається як початковий етап процесу управління.

Організаційне планування. Наука управління основну увагу приділяє організаційному плануванню, специфіка якого полягає у розробленні стратегічних і оперативних планів організаційної роботи управлінців.

Організаційне планування – комплекс планів діяльності командирів і начальників усіх рівнів і ланок, реалізація яких дозволяє досягти певної мети військової організації. Наприклад, план відмобілізування і приведення у бойову готовність військової частини включає декілька часткових планів забезпечувального характеру, як-то: план організації зв'язку, план технічного забезпечення тощо. В організаційному плануванні задіяні всі лінійні та функціональні управлінці організації та їх підлеглі.

Розробляють організаційні плани, використовуючи чинні регламенти: статuti, настанови, директиви, накази, посадові інструкції тощо. На їх основі лінійні та функціональні керівники визначають заходи, які вони протягом певного періоду виконуватимуть самостійно згідно зі своїм службовим становищем, і конкретизують підлеглим види заходів (робіт), які, відповідно до посадових інструкцій, підлягають виконанню останніми. Керівник на власний розсуд може делегувати підлеглим роботи, які за посадовим статусом повинен виконувати сам. Крім того, підлеглі самостійно планують роботи, передбачені

посадовою інструкцією, але не регламентовані або не делеговані безпосереднім начальником.

Як висновок можна відмітити, що застосування різних методів планування надає можливість командирів завчасно спланувати та наочно відобразити послідовність та зміст робіт по підготовці та проведенню заходів, необхідні для цього ресурси, зробити розрахунок часу і тим самим виключити можливість простою та зриву робіт; прогнозувати ті етапи підготовки, які можуть бути під загрозою зриву та надавати додатковий час на їх відпрацювання за рахунок скорочення часу на менш важливих напрямках

УДК 355.23:364(477)

Драган Ю.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національної академії Національної гвардії України

ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНА РОБОТА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Сучасні виклики, зумовлені збройною агресією проти України, потребують не лише високої боєздатності військових формувань, а й належного рівня соціально-психологічного забезпечення особового складу. Військово-соціальна робота в Національній гвардії України (НГУ) виступає одним із ключових інструментів зміцнення морального духу, згуртованості підрозділів, зменшення психологічного виснаження та попередження девіантної поведінки.

Метою є проаналізувати основні завдання, напрями, методи та актуальні проблеми військово-соціальної роботи в НГУ, а також запропонувати практичні шляхи її удосконалення.

Основні завдання військово-соціальної роботи в НГУ:

1. Формування морально-психологічної стійкості військовослужбовців.

Умови бойових дій, високий рівень стресу, втрата побратимів вимагають комплексної підтримки особового складу. Проводяться індивідуальні та групові бесіди, тренінги, психологічне консультування; 2. Підвищення мотивації до проходження служби; 3. Позитивна мотивація підтримується через систему заохочень, визнання досягнень, забезпечення належних умов побуту, відпочинку та ротації; 4. Забезпечення соціального захисту військовослужбовців та членів їхніх родин. До завдань входить інформаційно-консультативна підтримка щодо пільг, компенсацій, медичного обслуговування, а також супровід у вирішенні соціально-побутових проблем; 5. Попередження та профілактика негативних проявів у середовищі особового складу. Включає виявлення ранніх ознак деструктивної поведінки, роботи з військовослужбовцями, схильними до порушень дисципліни, зловживання алкоголем чи проявів агресії.

Форми та методи реалізації:

1. Індивідуальні бесіди та психологічна підтримка. Психологи частин здійснюють регулярну оцінку психоемоційного стану особового складу; 2. Проведення виховних, культурно-просвітницьких та спортивно-масових заходів; 3. Робота з родинами військовослужбовців. Забезпечується зворотний зв'язок, психологічна підтримка, роз'яснювальна робота; 4. Співпраця з громадськими організаціями, ветеранськими об'єднаннями, капеланами.

Проблемні аспекти: 1. Обмежене кадрове та ресурсне забезпечення підрозділів морально-психологічного супроводу; 2. Високий рівень психоемоційного навантаження фахівців військово-соціальної роботи; 3. Недостатній рівень координації з органами місцевого самоврядування та соціального захисту.

Пропозиції щодо покращення: 1. Підвищення кваліфікації фахівців через систему курсів, тренінгів, участь у міжнародних програмах; 2. Залучення до роботи цивільних спеціалістів — психологів, соціальних працівників, волонтерів; 3. Впровадження цифрових платформ для моніторингу морально-психологічного стану військових; 4. Розширення системи соціальної підтримки ветеранів та родин загиблих військовослужбовців.

Як висновок можна підкреслити, що військово-соціальна робота є невід'ємною складовою підтримки боєздатності частин НГУ. Її ефективність безпосередньо впливає на моральний стан, згуртованість колективу, готовність до виконання службових завдань. Удосконалення підходів до організації цієї діяльності в умовах війни є важливим напрямом державної політики у сфері національної безпеки.

УДК 159.9:351.86:004.9:371.3(477)

Євпак С.В., старший науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології навчально-наукового інституту оперативного-рятувальних сил, Національного університету цивільного захисту України, майор служби цивільного захисту

ВИКОРИСТАННЯ VR/AR ТЕХНОЛОГІЙ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВОДОЛАЗІВ-САПЕРІВ ДСНС УКРАЇНИ

Професійна діяльність водолазів-саперів ДСНС України є однією з найбільш складних, яка поєднує в собі дві сфери ризику: роботу з вибухонебезпечними предметами (далі – ВНП) та виконання робіт під водою. Діяльність у таких умовах вимагає не лише спеціальних технічних знань та умінь, але й високого рівня стресостійкості, самоконтролю, концентрації уваги, здатності швидко приймати рішення в умовах дефіциту інформації.

Враховуючи особливості умов воєнного сьогодення, водолазам-саперам ДСНС України доводиться постійно підвищувати свої професійні знання й уміння для ефективного виконання завдань за призначенням. Варто зазначити, що традиційні методи підготовки, заняття на полігонах, навчальні водолазні спуски, тренування з макетами боєприпасів, напрацювання бази даних про види, типи та принципи роботи ВНП, мають обмеження в неможливості відтворення повного спектру реальних небезпек. Для розширення можливостей у навчанні та

тренуванні професійних умінь водолазів-саперів ДСНС України актуальним є впровадження використання віртуальної (VR) та доповненої (AR) реальностей, що дозволяють відтворити реалістичні, але безпечні для навчання середовища.

Науковці Л.М. Карамушка, І.А. Мартинюк у своїх роботах підкреслюють, що симуляційні методи навчання сприяють формуванню «психологічної готовності до небезпеки», до дій у екстремальних умовах, яка є ключовою для збереження життя і виконання службових завдань за призначенням у професійній діяльності саперів-водолазів ДСНС України. Варто відмітити користь VR/AR технологій у психологічній підготовці водолазів-саперів ДСНС України в генерації інтерактивного навчального сценарію: моделювання підводних умов, симуляція робіт з різними типами ВНП, створення екстремальних ситуацій, таких як відмова роботи спорядження, нестача кисню, необхідність швидкого прийняття рішень та координації дій, покращення тренування стресостійкості, відпрацювання командної взаємодії, формування алгоритмів дій у непередбачуваних умовах, тренування концентрації уваги. Впровадження VR/AR технологій у психологічну підготовку водолазів-саперів ДСНС України дозволить відкрити нові можливості для створення безпечних, а головне – реалістичних і контрольованих умов навчання та тренування, що дадуть змогу відпрацьовувати як технічні, так і психологічні аспекти професійної діяльності.

Попри очевидні переваги, високовартість обладнання, потреба у спеціально підготовлених інструкторах, адаптація зарубіжних програм до реалій нашої країни поки що обмежує використання VR/AR технологій у системі підготовки водолазів-саперів ДСНС України.

Психологічна підготовка саперів-водолазів ДСНС України є і залишається важливою складовою їх професійної діяльності, оскільки саме здатність зберігати самоконтроль, діяти зосереджено та впевнено в умовах високого ризику визначає ефективність виконання їхніх завдань. Використання VR/AR технологій дає унікальні можливості для моделювання реалістичних умов виконання завдань під водою та з ВНП без ризику для життя й здоров'я.

Таким чином, інтеграція VR/AR технологій у систему психологічної підготовки саперів-водолазів ДСНС України має стати одним із пріоритетів модернізації навчально-тренувального процесу, що сприятиме підвищенню ефективності навчання та тренувань, скороченню ризиків під час підготовки, підвищенню психологічної стійкості фахівців у виконанні завдань навіть у найбільш небезпечних та непередбачуваних ситуаціях.

УДК 355.02 (477)

Єфімов Г.В., провідний науковий співробітник, кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник НДВ (територіальної оборони) Наукового центру сухопутних військ Національної академії сухопутних військ

Скиданенко В.В., науковий співробітник НДВ (територіальної оборони) Наукового центру сухопутних військ Національної академії сухопутних військ

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СКЛАДОВИМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Збройна агресія РФ, наявні виклики воєнного характеру нашої державі, вимагають принципово нових поглядів і підходів до забезпечення обороноздатності держави.

Перший етап стабілізації обстановки на сході України свідчить про виконання силами АТО невластивих їм завдань. Враховуючи це, керівництвом держави у травні 2014 року був введений в дію Зведений план ТрО на всій території України, чим розпочато II етап стабілізації ситуації у південно-східних регіонах України. Слід визнати, що заходи Зведеного плану територіальної оборони, особливо у частині залучення Збройних сил України та інших військових формувань до посилення охорони державного кордону, забезпечення

умов для діяльності органів державної влади, боротьби з незаконними озброєними формуваннями, в Донецькій і Луганській областях виконувалися незадовільно. По суті, уряд держави зіткнувся з необхідністю в мирний час фактично привести в дію систему територіальної оборони і хаотично випробувати її в режимі реального функціонування практично системно не підпорядкованих різновідомчих формувань (структур, органів). Особливістю цієї обстановки стала законодавча відсутність впродовж тривалого часу визначення порядку підпорядкованості, організації координації дій та взаємодії у діяльності органів державного управління всіх рівнів. Фактично їх робота продовжувалася в умовах мирного часу, так як ні правовий режим надзвичайного чи воєнного стану не був введений. Жодним законодавчим актом порядок їх дій в таких умовах не був визначений.

Ситуація ускладнювалася тим фактором, що за роки незалежності так офіційно і не був визначений порядок взаємовідносин командувачів ОК з головами держадміністрацій областей (в тому числі і зі знов утвореними головами військово-цивільних адміністрацій Луганської та Донецької областей), які розташовані в смузі відповідальності оперативного командування, як в мирний час, так і в особливий період з введенням у дію планів територіальної оборони. І це, не зважаючи на чисельні навчання і тренування з територіальної оборони.

Варто зробити наголос, що в цих умовах Голови облдержадміністрації області є одночасно начальниками зон територіальної оборони, очолюють організацію цивільного захисту, а в особливий період стали Головами Рад оборони областей (головами військових адміністрацій), відповідають за проведення цілого комплексу оборонних заходів, в першу чергу за організацію і проведення мобілізації людських і транспортних ресурсів, переведення підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності на режим функціонування в особливий період, проведення евакуаційних заходів та в цілому за організацію та ведення територіальної оборони.

На сучасному етапі Україна переходить до створення більш удосконаленої моделі системи ТрО, яка формується на практичному досвіді відбиття збройної агресії рф. Невипадково, у нещодавно затвердженій Президентом України «Доктрині застосування Сил оборони держави» зазначено, що територіальна оборона відноситься вже не до форми стратегічних дій ЗС України, а до одної із форм стратегічного застосування Сил оборони держави, що передбачає їх тісну координацію дій та взаємодію при виконанні широкого кола оборонних заходів.

УДК 159.9:355.48:796

Жогло О.В., викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси

Жогло В.М., старший викладач кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси, майор служби цивільного захисту

КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ: ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ФІЗИЧНІ АСПЕКТИ

Комплексний підхід до формування стресостійкості у майбутніх фахівців сектору безпеки є надзвичайно актуальним, зважаючи на зростання вимог до професійної готовності кадрів в умовах воєнних конфліктів, кризових та екстремальних ситуацій. Надійність і результативність професійної діяльності фахівців сектору безпеки значною мірою зумовлюється їхньою здатністю зберігати психологічну стабільність і підтримувати високий рівень функціональної готовності в умовах підвищеної стресогенності. У цьому контексті формування стресостійкості виступає однією з ключових складових професійної підготовки, що потребує поєднання психологічних і фізичних чинників.

Аналіз сучасних наукових досліджень українських вчених підтверджує, що інтеграція психологічних методик із фізичною підготовкою значно підсилює процес розвитку здатності до адаптації в умовах високої емоційної та фізичної напруги. Зокрема, у працях І.Я. Шевченко висвітлено значення кризових психологічних тренінгів, що формують у фахівців навички контролю емоційного стану, саморегуляції та адаптації до нестандартних і небезпечних ситуацій. О.В. Черняков у своїх дослідженнях, підкреслює ефективність застосування когнітивно-поведінкових методик та релаксаційних технік для підвищення стресостійкості, що виявляється особливо актуальним у підготовці кадрів сектору безпеки, які опиняються під тривалою дією стресових факторів.

Паралельно з психологічними аспектами фізична підготовка є незамінним інструментом підвищення загальної стійкості організму, зниження рівня тривожності та покращення емоційного стану, про що свідчать дослідження О.Г. Гнидюка та Н.П. Пазюри. Вони наголошують, що систематичне фізичне навантаження сприяє не лише зміцненню фізичних якостей, а й позитивно впливає на нейрохімічні процеси, які визначають рівень психічної стійкості.

У сучасних програмах підготовки кадрів сектору безпеки доцільно впроваджувати інтегровані тренінги, які поєднують психоемоційні вправи та фізичні навантаження, що взаємно підсилюють ефект один одного. Такий підхід сприяє підвищенню адаптаційних можливостей організму, покращенню здатності до швидкого відновлення після стресових впливів, а також забезпеченню стабільної працездатності в умовах підвищеного ризику та небезпеки. Особливої уваги потребує індивідуалізація навчальних програм з урахуванням психофізіологічних особливостей кожного, що підвищує ефективність професійної підготовки та мінімізує ризики розвитку емоційного вигорання. Удосконалення міждисциплінарної співпраці між психологами, інструкторами фізичної підготовки та медичними працівниками створює умови для комплексного супроводу фахівців у процесі навчання та подальшої діяльності.

Таким чином, формування стресостійкості у майбутніх фахівців сектору безпеки та оборони на основі комплексного підходу є стратегічно важливим завданням, що забезпечує не лише ефективність професійної діяльності, а й сприяє збереженню психофізіологічного здоров'я персоналу.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та впровадженні інтегрованих програм професійної підготовки, адаптованих до індивідуальних особливостей здобувачів освіти, з використанням сучасних технологій моніторингу психофізіологічного стану, зокрема біоімпедансного аналізу та засобів віртуальної реальності. Актуальним напрямом є також вивчення довгострокового впливу таких тренінгів на професійну ефективність і стресостійкість працівників у реальних умовах служби, що сприятиме подальшій оптимізації системи підготовки кадрів та підвищенню рівня національної безпеки.

УДК 355.426.4

Іващенко С.М., доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, полковник

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабного військового протистояння та євроатлантичної інтеграції України питання гармонізації правового забезпечення діяльності Збройних Сил України з міжнародними стандартами набуває особливої актуальності. Дія правового режиму воєнного стану, встановленого Законом України «Про правовий режим воєнного стану», створює специфічні умови для

імплементції норм міжнародного гуманітарного права та стандартів НАТО, що потребує відповідного наукового осмислення.

Гармонізація правового забезпечення Збройних Сил України з міжнародними стандартами відбувається у двох площинах: імплементція стандартів НАТО та дотримання міжнародного гуманітарного права. С.М. Мельник обґрунтовано зазначає, що запровадження натівських стандартів є необхідною передумовою для досягнення оперативної сумісності з арміями держав-членів Альянсу. Проте воєнний стан створює об'єктивні перешкоди для повноцінної адаптації через необхідність оперативного реагування на безпекові виклики.

Т.І. Панько слушно наголошує на проблемі кодифікації оборонного законодавства в умовах воєнного стану, зокрема на необхідності узгодження норм Закону України «Про правовий режим воєнного стану» з міжнародними зобов'язаннями України. Особливої уваги потребує питання захисту прав військовослужбовців, врегульоване Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», який потребує приведення у відповідність до міжнародних стандартів.

О.О. Кутков акцентує увагу на важливості нормативно-правового забезпечення цивільно-військового співробітництва, що є важливим елементом стандартів НАТО. Проблемними залишаються питання координації між різними правовими режимами, дублювання повноважень та недостатньої деталізації процедур взаємодії.

Ключовими проблемами адаптації є: часткова невідповідність національного законодавства міжнародним стандартам; відсутність єдиного кодифікованого акту у сфері оборони; обмеження конституційних прав під час воєнного стану, які мають узгоджуватися з міжнародними зобов'язаннями; недостатня деталізація механізмів імплементції стандартів НАТО у військову практику.

Гармонізація правового забезпечення Збройних Сил України з міжнародними стандартами в умовах воєнного стану є складним процесом, що

потребує збалансованого підходу між необхідністю ефективного оборонного управління та дотриманням міжнародних зобов'язань. Необхідним є прискорення кодифікації оборонного законодавства з урахуванням стандартів НАТО та міжнародного гуманітарного права, вдосконалення механізмів захисту прав військовослужбовців відповідно до міжнародних норм, розробка чітких процедур імплементації міжнародних стандартів у діяльність Збройних Сил України. Перспективними напрямками досліджень є вивчення досвіду країн НАТО щодо функціонування збройних сил в особливих правових режимах та розробка практичних рекомендацій щодо адаптації українського законодавства.

УДК 355.02 (477)

Касаткін Є.В., старший науковий співробітник науко-дослідного відділу (територіальної оборони) Наукового центру сухопутних військ Національної академії сухопутних військ

Ринський І.М., старший науковий співробітник науко-дослідного відділу (територіальної оборони) Наукового центру сухопутних військ Національної академії сухопутних військ

МІСЦЕ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ПРИ ВИКОНАННІ ОСНОВНИХ ЗАДАЧ У СКЛАДІ СИЛ БЕЗПЕКИ І СИЛ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ НА ОПЕРАТИВНОМУ РІВНІ

Сучасна війна рф проти України засвідчила зростання ролі Сил територіальної оборони (ТрО) як виду сил, здатного виконувати завдання не лише на тактичному, а й на оперативному рівні. Стримуючі дії на оперативному рівні вимагають тісної взаємодії у секторі Сил безпеки та Сил оборони держави (СБтаСО), де ТрО виступають елементом багаторівневої оборони. Враховуючи розосереджений характер дій та мобільність противника необхідність утримання

критичних районів силами підрозділів ТрО в межах військово-сухопутних зон стає ключовим чинником стійкості держави у тривалій оборонній кампанії.

Організація територіальної оборони та її місце в загальнодержавній системі залишається актуальним питанням у працях вітчизняних дослідників С. Сивака, В. Ліпкана, О. Бодрука, аналітиків НАТО і ЄС. При усіх розбіжностях поглядів дослідники єдині у визнанні залежності ефективності ТрО від інтеграції її зусиль у спільні операції, гнучкості управління, чіткого правового забезпечення. Недостатньо дослідженим залишається роль ТрО у стримуючих діях на оперативному рівні, що обумовлює актуальність цього питання.

Досвід свідчить: в ході стримуючих дій перед ТрО постають завдання, які можна умовно поділити на кілька груп:

- оборонно-утримувальні: захист адміністративних центрів, об'єктів критичної інфраструктури, логістичних вузлів, що створює умови для маневру основних угруповань Сил оборони;
- підтримка, взаємодія: забезпечення прикриття флангів і тилу, участь протидії ДРГ противника, підтримка інших складових СБтаСО;
- гнучке маневрування: швидка мобілізація, перекидання сил дозволяє компенсувати нестачу регулярних військ на загрозливих напрямках;
- інформаційно-психологічне: ТрО забезпечує стійкість суспільства, довіру населення до держави у її захисті, що впливає на стримування противника.

Особливістю застосування Сил ТрО є те, що вони здатні діяти одночасно як у складі єдиної оборонної операції, так і автономно, у межах визначених військово-сухопутних зон. Це дозволяє створювати багаторівневу систему стримування, де противник змушений витратити додаткові сили на прорив навіть у тилкових районах. На оперативному рівні Сили ТрО виступають важливим чинником зниження темпів наступальних дій агресора, забезпечуючи вигравш часу для стратегічного розгортання та/або перегрупування та введення в бій основних резервів. Сили ТрО посідають ключове місце у системі стримуючих дій на оперативному рівні, виконуючи завдання з охорони території, підтримки

Сил оборони та забезпечення стійкості держави. Їх ефективність визначається ступенем інтеграції з іншими складовими сектору безпеки і оборони, рівнем підготовки особового складу та наявністю сучасних засобів управління й забезпечення.

Вбачається доцільним спрямувати подальші дослідження на удосконалення моделі взаємодії ТрО з іншими складовими СБтаСО; розробку стандартів операційних процедур виконання завдань на оперативному рівні; адаптацію зарубіжного і власного бойового досвіду до повоєнних реалій; аналіз психологічних та інформаційних аспектів діяльності ТрО в умовах тривалого протистояння з противником.

Таким чином, територіальна оборона є не лише додатковим, а й системоутворюючим компонентом обороноздатності держави, без якого неможливе ефективне стримування противника у сучасній війні.

УДК 623.426

Ковтун А.В., к.т.н., доцент, доцент кафедри управління логістикою Національної академії Національної гвардії України

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ

На військові частини (підрозділи) Національної гвардії України покладаються завдання, що вимагають високої бойової готовності військ.

Одним з найважливіших напрямків підвищення бойової готовності військових частин і підрозділів є своєчасне і якісне рішення задач технічного обслуговування озброєння і військової техніки (ОВТ). Достатня кількість і відповідна якість ОВТ складають матеріальну базу високої бойової готовності військових формувань.

Інтенсивний розвиток засобів і способів ведення бойових дій висуває підвищені вимоги до рухомих засобів технічного обслуговування та ремонту (РЗТОР) ОВТ.

Проведений аналіз наукових досліджень цього напрямку розвитку техніки показав, що розробка перспективних РЗТОР ОВТ має базуватися на основі сучасних результатів наукових досліджень та з урахуванням досягнень в цій галузі техніки, на рівні показників кращих зразків РЗТОР ОВТ. Універсальні ремонтно-евакуаційні машини для РЗТОР ОВТ повинні дозволяти використовувати їх для транспортування знімних модульних кузовів-контейнерів ремонтних майстерень і станцій електроживлення, а при розгортанні ремонтних підрозділів у районі ведення бойових дій – і для евакуації ушкодженої техніки.

Запропоновано для обґрунтування вимог до перспективних РЗТОР ОВТ використовувати науково-методичний апарат, що включає комплекс окремих математичних моделей обґрунтування вимог до РЗТОР ОВТ і розрахунку, з їх використанням, варіантів зразків РЗТОР.

Основу розробленого науково-методичного апарату складають методики формування показників технічних вимог до РЗТОР: тактичних, вимог до надійності (безвідмовності, ремонтпридатності, довговічності, збереженості), технологічної оснащеності, захищеності, прохідності, ергономічності та економічності.

Ці показники являють собою множину можливих значень їх параметрів для проектування рухомих засобів технічного забезпечення військ.

Запропонований науково-методичний апарат може бути використаний під час проектування перспективних РЗТОР системи технічного обслуговування і ремонту, а також в ході модернізації існуючих зразків.

УДК 624.074

Ковтун А.В., к.т.н., доцент, доцент кафедри управління логістикою
Національної академії Національної гвардії України

Нестеренко С.І., к.т.н., доцент, доцент кафедри автомобілів і транспортної
інфраструктури Національного аерокосмічного університету, «Харківський
авіаційний інститут»

ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І З'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВЕДЕННІ БОЙОВИХ ДІЙ

Основу засобів відновлення (ЗВ) військових ремонтних органів Національної гвардії України (НГУ) складають військові ремонтні майстерні. Пересувна ремонтна майстерня є мобільним ЗВ, яка відрізняється від стаціонарних засобів наявністю рухомої бази.

Сучасні рухомі засоби відновлення автомобільної техніки (АТ) представлені комплексом майстерень і броньованих ремонтно-евакуаційних машин для проведення широкого спектру робіт з ремонту, евакуації і буксирування АТ.

Аналіз сучасної системи відновлення АТ угруповань НГУ висвітив існуючі проблеми, які планується вирішити за допомогою мобільних ЗВ.

Мобільні ЗВ повинні вирішувати наступні завдання:

- ведення технічної розвідки;
- евакуацію пошкодженої та застряглої техніки;
- демонтажні та монтажні роботи на АТ всіх зразків, яке вийшло з ладу;
- діагностування;
- виконання електрозварювання різних металів;
- виконання кузне-мідницьких та інших спеціальних робіт;
- проведення випробувань та обслуговування систем озброєння та їх шасі.

Для вирішення перерахованих завдань з високою ефективністю ЗВ на колісному шасі повинні оснащуватися сучасним обладнанням, інструментом та пристосуваннями загального та спеціального призначення.

Проведені дослідження показали що:

- методологічні основи побудови та організації ефективного функціонування ЗВ АТ угруповання військ знаходяться на стадії формування та уточнення. Важливою є проблема створення науково-методичного апарату побудови мобільних ЗВ АТ з урахуванням її територіальної розосередженості;
- в арміях передових країн світу організація відновлення АТ здійснюється в єдиній системі тилового (матеріально-технічного) забезпечення військ;
- система ремонту АТ повинна мати ешелоновану побудову ремонтних органів з розподілом по рівнях організаційної побудови військ (тактичні, оперативні, стратегічні). Крім того ремонтні органи повинні бути об'єднані з органами матеріально-технічного забезпечення, що спрощує постачання, а також підвезення до них військово-технічного майна;
- ешелонування ремонтних органів та їх виробничі можливості на кожному з рівнів системи ремонту АТ забезпечує виконання визначених видів та обсягів робіт;
- проведення на військовому рівні операцій технічного обслуговування, усунення простих несправностей та заміна несправних блоків на АТ, необхідно в польових умовах;
- виконання середнього рівня ремонту бойової техніки, проведення капітального ремонту блоків, знятих з АТ, необхідне на стаціонарних підприємствах;
- переважним видом ремонту АТ є агрегатний вид ремонту, що забезпечує оперативне відновлення техніки, що вийшла з ладу.

УДК 355.45:623.6

Косяк О.Г., доцент кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України, доктор філософії, полковник

АСПЕКТИ ВИБОРУ МІСЦЯ РОЗМІЩЕННЯ КОМАНДНОГО ПУНКТУ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ ПІД ЧАС ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Сучасний загальновійськовий бій характеризується високою інтенсивністю, широким застосуванням високоточної зброї, безпілотних літальних апаратів (БПЛА) розвідки та ударів високоточної зброї, а також активним використанням засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ). Ці чинники підвищують вимоги до вибору місця розміщення командного пункту (КП) тактичної ланки, для цього необхідні: мінімізація виявлення, забезпечення стійкого зв'язку, мобільність та дотримання правових і етичних норм щодо цивільної інфраструктури.

Питання вибору місця розміщення КП тактичної ланки з урахуванням загроз розвідки, балістичних ударів, БПЛА і РЕБ є сьогодні вкрай проблемним і вимагає першочергового вирішення для збереження боєздатності підрозділів.

Зазвичай вибір місця для розміщення КП здійснюється з урахуванням прихованості, логістичного доступу, фізичної захищеності та забезпечення зв'язку. Під прихованістю розуміються заходи щодо мінімізації оптичних, теплових, акустичних і радіочастотних сигнатур; під логістичним доступом – можливості прихованого підвозу, альтернативних маршрутів і швидкої евакуації; під захищеністю – наявність укриттів, контрольованого доступу та мінімізації видимих маскувальних ознак; під зв'язком – забезпечення стійких, резервованих каналів зв'язку, здатних працювати в умовах активного РЕБ.

Крім того, при виборі місця КП слід також враховувати заходи контролю електромагнітного випромінювання, мультиканальність та шифрування зв'язку,

захист від GPS-спуфінгу і кіберзагроз, а також логістичну витривалість (наявність прихованих маршрутів постачання і альтернатив евакуації).

Досвід застосування військ підтверджує, що противник прагне виявляти типові місця розміщення КП (промислові зони, адміністративні будівлі тощо), тому сучасна тактика вимагає зміни підходів: переходу до концепції розподілених, модульних і мобільних рішень, що знижують ризик втрати управління підрозділами та ускладнюють розвідку противника.

Аналіз наукових досліджень ефективності управління показав, що для збереження оперативності КП у сучасних умовах бойових дій доцільно застосовувати комплекс заходів: регулярну ротацію позицій за регламентованими інструкціями для ускладнення розвідки, розподіл повноважень на нижчі рівні для збереження оперативності при втраті каналів зв'язку, застосування контррозвідувальних заходів (імітації, введення в оману, відволікання тощо) для розсіювання уваги противника, та тренування особового складу у сценаріях інтенсивного РЕБ, втрати стійкого каналу зв'язку й роботи під високим психологічним тиском.

Враховуючи необхідність зменшення ймовірності виявлення КП, забезпечення стійкості управління підрозділами та оперативної гнучкості, сучасна тактика передбачає застосування альтернативних організаційних моделей розміщення командних пунктів. Натомість доцільно розглядати такі варіанти: «мобільний вузол та стаціонарний резерв» з віддаленими захищеними пунктами за межами густонаселених районів; «розподілене управління», при якій функції КП рознесено по кількох автономних вузлах; «швидко релоковані модулі», що забезпечують оперативність і мінімізують постійну сигнатуру.

Перспективами подальших наукових досліджень є розроблення нових методів і критеріїв оптимізації розміщення мобільних та розподілених КП з урахуванням впливу РЕБ, БПЛА, супутникової розвідки та ризиків для цивільної інфраструктури.

УДК 355.45

Кулешов О.В., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СИНЕРГЕТИЧНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ У ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах гібридної війни, що поєднує військові, інформаційні, економічні, психологічні та кібернетичні впливи, питання ефективної взаємодії сил сектору безпеки України набуває критичного значення. Гібридні загрози характеризуються комплексністю, непередбачуваністю та багатовимірністю, що потребує принципово нового підходу до організації системи національної безпеки. У цьому контексті Національна гвардія України виступає не лише як воєнізована структура, але і як динамічний компонент міжвідомчої безпекової архітектури, спроможний забезпечувати оперативну гнучкість та синергетичний ефект у взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки.

Синергетична модель взаємодії передбачає інтеграцію різноманітних структур на основі єдиних цілей, принципів та алгоритмів реагування на загрози. На відміну від традиційних ієрархічних моделей управління, синергетичний підхід акцентує увагу на горизонтальних зв'язках, інформаційному обміні, адаптивності та самоорганізації системи. У сфері державної безпеки це означає створення умов, за яких дії НГУ, Збройних Сил України, Служби безпеки України, Національної поліції, ДСНС та розвідувальних органів утворюють єдину динамічну систему реагування.

Роль Національної гвардії у цій моделі полягає у поєднанні військових, правоохоронних і стабілізаційних функцій. НГУ забезпечує оперативне реагування на кризові ситуації, охорону стратегічних об'єктів, протидію диверсійно-розвідувальним групам, участь у бойових діях, а також у

гуманітарних і відновлювальних операціях. Завдяки своїй мобільності та широкому спектру завдань, НГУ здатна діяти як посередницький елемент між військовими і цивільними структурами, що підсилює цілісність безпекового простору держави.

Особливе значення у реалізації синергетичної моделі має інформаційна взаємодія. Налагодження єдиних каналів комунікації, обмін розвідувальними даними, використання спільних цифрових платформ та систем ситуаційного аналізу сприяють підвищенню оперативності рішень. У цьому контексті цифровізація сектору безпеки та впровадження штучного інтелекту для прогнозування загроз стають ключовими чинниками підвищення ефективності управління.

Не менш важливою складовою синергетичної моделі є координація нормативно-правових і процедурних аспектів діяльності різних силових структур. Відсутність дублювання функцій, чітке визначення зон відповідальності та стандартизація міжвідомчих протоколів взаємодії створюють підґрунтя для комплексного реагування на гібридні загрози. Водночас важливим залишається розвиток спільної системи підготовки кадрів, що передбачає міжвідомчі тренінги, командно-штабні навчання та формування єдиної управлінської культури.

Таким чином, синергетична модель взаємодії Національної гвардії України з іншими суб'єктами сектору безпеки є стратегічною основою підвищення ефективності державної системи протидії гібридним загрозам. Її реалізація забезпечує не лише оперативну узгодженість дій, але й розвиток нової парадигми національної безпеки – парадигми взаємозалежності, адаптивності та інтегрованого управління.

Національна гвардія, будучи гнучким і мобільним інститутом, здатна виступати каталізатором системних змін у секторі безпеки, створюючи ефект синергії між військовими, правоохоронними, розвідувальними та цивільними структурами. Саме на основі такої моделі формується стійка архітектура

державної безпеки, здатна ефективно реагувати на багатовекторні загрози сучасного світу.

УДК 355

Купін С.П., старший викладач кафедри тактики Навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України, службовець

ВЗАЄМОДІЯ МЕХАНІЗОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІСЬКИХ БОЇВ

Міський бій є одним із найскладніших видів бойових дій, який вимагає тісної координації між підрозділами різних видів і родів військ. Особливої актуальності набуває взаємодія механізованих підрозділів Збройних Сил України (далі - ЗСУ) з підрозділами Національної гвардії України (далі - НГУ), які залучаються до спільних операцій із забезпечення оборони населених пунктів, боротьби з диверсійними групами та стабілізаційних дій після звільнення територій.

Умови сучасного міського бою характеризуються високою щільністю забудови, обмеженим оглядом, великою кількістю укриттів і високим ризиком втрат серед цивільного населення. У таких обставинах злагодженість дій між підрозділами має вирішальне значення.

Актуальність теми. Полягає у наступному:

- міські бої після 2022 року в Україні стали однією з найскладніших форм сучасного загальновійськового бою;
- ефективність дій у міських умовах залежить від злагодженості механізованих підрозділів ЗСУ та підрозділів НГУ;
- взаємодія цих сил забезпечує оптимальне використання ресурсів, збереження живої сили та контроль території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємодії військових формувань у міських умовах розглядалися в працях українських військових науковців: В. Горбуліна, І. Руснака, М. Лук'янчука, В. Мандрагора, а також у матеріалах Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Водночас, практичний досвід після 2022 року (Маріуполь, Сєвєродонецьк, Бахмут, Авдіївка) потребує подальшого осмислення й наукового узагальнення.

Основний матеріал досліджень. Основні положення.

1. Особливості міського бою: щільна забудова, обмежені сектори обстрілу, велика кількість укриттів.
2. Роль механізованих підрозділів ЗСУ: штурм та утримання районів, забезпечення вогневої підтримки, евакуація поранених.
3. Роль підрозділів НГУ: штурмові, охоронні, контрдиверсійні дії, зачистка територій, утримання об'єктів, контрснайперська діяльність.
4. Організація взаємодії:
 - спільне планування операцій;
 - єдина система управління вогнем і зв'язку;
 - узгодження секторів відповідальності;
 - взаємне прикриття та евакуація;
 - спільне використання безпілотних систем розвідки.

Досвід оборони Маріуполя, Бахмута, Авдіївки та інших міст свідчить, що найвищу ефективність мали групи, у яких командири рот і взводів мали можливість спільного планування та прямого зв'язку. У таких умовах підрозділи НГУ забезпечували охорону тилу, прикриття флангів, підтримку вогнем із закритих позицій, а механізовані підрозділи виконували проривні або штурмові дії.

Водночас виявлено низку проблем – відсутність єдиних стандартів взаємодії, розбіжності у системах зв'язку, різний рівень технічного забезпечення. Їх вирішення можливе через розроблення спільних керівних

документів, проведення міжвідомчих навчань і створення єдиної системи підготовки командирів тактичного рівня.

Висновок. Успішна взаємодія підрозділів ЗСУ та НГУ в умовах міських бойових дій є запорукою стабільності оборони та мінімізації втрат. Вона потребує системного підходу – від нормативного регулювання до практичної спільної підготовки.

УДК 355.426.4

Масіц В.В., старший викладач кафедри безпілотних систем та радіоелектронної боротьби навчально – наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ІНТЕГРУВАННЯ БАЛІСТИЧОГО КАЛЬКУЛЯТОРА ТА МАШИННОГО ЗОРУ НА БАЗІ БПЛА МУЛЬТИРОТОРНОГО ТИПУ

В сучасних умовах ведення бойових дій застосування безпілотних систем набуло визначального значення та повинно відповідати ряду вимог, а саме: високої точності, швидкості відклику, стійкості до ворожих засобів радіоелектронної протидії.

Поєднання машинного зору та балістичного калькулятора дозволяє автоматизувати процес виявлення, класифікації та ураження цілей у реальному часі, з урахуванням умов навколишнього середовища.

В доповіді розглядається концепція інтеграції балістичного калькулятора та системи машинного зору для мультироторних безпілотних літальних апаратів БпЛА. Показана роль цих компонентів у підвищенні точності вогневого ураження, автоматизації процесів прицілювання та зниженні ризиків для особового складу операторів. Наведено технічні вимоги, архітектуру рішення, а також питання стійкості до перехоплення радіосигналів і заходи контр-РЕБ.

Пропонується розробити алгоритмічну та апаратну платформу для мультироторного БПЛА, що інтегрує: систему машинного зору для виявлення та відстеження цілей; балістичний калькулятор для розрахунку траєкторії боєприпасів або корегування наведення; засоби захисту проти перехоплення відеосигналів та ворожого сканування радіоефіру.

Балістичний калькулятор це програмно-апаратний модуль, який розраховує траєкторію польоту снаряда або кинутої/скинутої одиниці (параметри прицілювання) з урахуванням відстані, вітру, швидкості, кута, маси та інших умов, щоб мінімізувати похибку попадання.

Машинний зір - галузь штучного інтелекту, яка дає комп'ютеру здатність «бачити» через камери, а саме: автоматично виявляти, розпізнавати, класифікувати та відстежувати об'єкти в кадрі.

Архітектура передбачає модульний підхід: сенсори камера, БПЛА-інерційні датчики, GPS, вимірювачі вітру, обчислювальний блок машинного зору, балістичний модуль, система контролю та інтерфейсу оператора. Зв'язок між модулями має бути скритим та надійним.

Висновок: інтеграція балістичного калькулятора та машинного зору в мультироторні БПЛА дозволяє значно підвищити точність та оперативність ураження цілей, зменшити помилки та підвищити стійкість системи в умовах сучасної електронної боротьби. Ключовими напрямками подальшої роботи є оптимізація обчислень під edge-пристрої, впровадження надійного шифрування та розробка процедур тестування в бойових умовах.

УДК 623.4:629.02

Музичак А.З., старший викладач кафедри автоматизації, технологічних процесів та електрообладнання факультету озброєння та військової техніки, Військовий інститут танкових військ (м. Харків), к.т.н., доцент, капітан

Горбов О.М., начальник кафедри автоматизації, технологічних процесів та електрообладнання факультету озброєння та військової техніки, Військовий інститут танкових військ (м. Харків), к.т.н., доцент, полковник

Пашуба А.С., старший викладач кафедри озброєння та стрільби факультету управління діями підрозділів танкових військ, Військовий інститут танкових військ (м. Харків), підполковник

ОПТИМАЛЬНА КОНСТРУКЦІЯ НАЗЕМНОГО РОБОТИЗОВАНОГО КОМПЛЕКСУ З УМОВ МАНЕВРЕНОСТІ

На сьогодні наземні роботизовані комплекси (НРК) різного виконання набувають все ширшого використання у підрозділах ЗСУ під час виконання бойових завдань. Найчастіше зустрічаються НРК класичної побудови, які складаються із чотирьох коліс, що обертаються незалежно, та рами у формі паралелепіпеда. Іноді можна зустріти чотириколісні шарнірно зчленовані та триколісні НРК. Однак оптимальна конструкція НРК з умов забезпечення найкращої маневреності лежить в площині двоколісних платформ.

Маневреність колісного НРК, як і автомобіля, оцінюють за його здатністю швидко змінювати напрямок руху та виконувати повороти/розвороти в обмеженому просторі.

До основних показників маневреності відносять:

- мінімальний радіус повороту – найменший радіус, по якому може рухатися зовнішнє переднє колесо НРК;
- габаритний радіус повороту – радіус кола, яке описує найбільш віддалена від центру повороту точка кузова НРК (зазвичай передній або задній кут кузова);

- ширина коридору (проїзду) – мінімальна ширина смуги руху, необхідна для здійснення повороту на 90°;

- керованість (динамічний показник) – здатність на швидкості виконувати такі маневри, як об'їзд перешкоди чи «змійка».

Ключовим показником є мінімальний радіус повороту, оскільки він характеризує здатність НРК розвертатися на вузьких дорогах чи маневрувати в обмеженому просторі.

Практично в усіх НРК відсутній рульовий механізм, а механізм повороту подібний до танковому розвороту проте з дещо зміненим принципом – усі колеса обертаються незалежно. Тому практично усі НРК можуть розвертатися майже на місці. Тим не менше усі форми НРК можна впорядкувати в міру зменшення мінімального радіусу:

- чотириколісна шарнірно-зчленована – задня частина платформи заважає здійсненню повороту без руху вперед, величина радіусу повороту залежить від мінімального кута згину між зчленованими частинами;

- чотириколісна монолітна – чим більше співвідношення колісної бази до ширини колії, тим складніше виконувати такий розворот без руху вперед, також залежить від кількості коліс із незалежним приводом;

- триколісна платформа – можливий розворот на місці за умови, що третє колесо вільно обертається навколо осі;

- двоколісна платформа – обертання коліс в протилежних напрямках дозволяє легко реалізувати розворот на місці.

Окрім природного розвороту на місці, НРК на двоколісній платформі володіє ще рядом переваг. Однією з таких переваг є об'їзд нешироких перешкод (одинокі камінь, стовбур дерева тощо) без необхідності вмикати задній хід. У випадку наближення до такої перешкоди двоколісний НРК виконує маневр, подібний до розвороту на місці, в результаті якого перешкода опиняється позаду. Надалі платформа буде їхати задньою частиною вперед, що по суті ні на що не впливає, оскільки корпус такого НРК симетричний.

Особливістю такого розвороту є виконання його в автоматичному режимі. Для оператора НРК він проходить непомітно. Камера також повертається в напрямі руху платформи автоматично.

УДК 351.865

Назаренко О. Л., кандидат військових наук, доцент кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, полковник

Годлевський С. О., кандидат військових наук, начальник кафедри оперативної підготовки Національної академії Національної гвардії України, полковник

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ АКТИВНОЇ ОБОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Об'єкти критичної інфраструктури (ОКІ) мають вирішальне значення для національної безпеки, стабільності державного управління, економічного розвитку та підтримання життєдіяльності суспільства. В умовах сучасних гібридних загроз, фізичних обстрілів, терористичних дій, кібератак і застосування засобів радіоелектронної боротьби саме ці об'єкти стають пріоритетними мішенями для противника. Удари по ОКІ дають можливість ворогу нарощувати стратегічний ефект без прямого зіткнення, підриваючи життєздатність тилу і логістики, поширюючи паніку, знижуючи мораль, підсилюючи гібридний та інформаційно-психологічний вплив. У зв'язку з цим організація надійної та ефективної системи їх захисту набуває особливої ваги.

В той же час, існуючі способи оборони критичної інфраструктури, що орієнтуються переважно на пасивне реагування на загрози, можуть не в повній мірі відповідати сучасним викликам. Тому пріоритетною має бути саме активна оборона, яка ґрунтується на випереджувальних діях, безперервному моніторингу

стану об'єкта, виявленні аномальної активності, швидкому реагуванні на загрози та нейтралізацію їх ще до моменту реалізації. Основними принципами активної оборони є безперервний моніторинг стану систем і докiлля, швидке реагування на загрози, інтеграція кібернетичних і фізичних засобів захисту та випереджальні дії (виявлення атаки до того, як вона призведе до руйнувань).

Під час активної оборони ОКІ застосовують комплекс технічних, інформаційних і організаційних засобів, спрямованих на своєчасне виявлення, нейтралізацію та запобігання загрозам. До них належать системи протидії безпілотним апаратам, засоби радіоелектронної боротьби, інтелектуальні системи моніторингу, кіберзахисту та оперативного реагування. Їх ефективне поєднання забезпечує безперервність функціонування критичних об'єктів і зміцнює стійкість національної безпеки в умовах гібридних загроз.

Ефективність активної оборони має базуватися на поєднанні технологічних засобів, професійної підготовки персоналу та координації між структурами безпеки. Оновлення концепцій активної оборони відповідно до сучасних викликів підвищує стійкість критичної інфраструктури та посилює систему Національної безпеки.

Отже, надійний захист об'єктів критичної інфраструктури вимагає переорієнтації пріоритетів від пасивної до активної оборони, що поєднує сучасні технології, професійну підготовку персоналу та міжвідомчу координацію.

УДК 004.8: 004.056

Наконечний В.С., д-р техн. наук, професор, професор каф. кібербезпеки та захисту інформації, Київський національний університет ім. Т. Шевченка

Побережний А.А., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України, Національна академія Національної гвардії України, підполковник

ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

На зараз підвищення стійкості інформаційних систем до кіберзагроз є актуальною задачею, що має першочергове значення для компонентів сил безпеки і оборони, які взаємодіють між собою та використовують інформаційні ресурси. Посилення кібератак на критичну інфраструктуру та ресурси сил безпеки вимагає нових підходів до захисту. У відповідь на це, штучний інтелект (ШІ) стає основним інструментом в кібербезпеці.

Потенціал використання штучного інтелекту в кібербезпеці практично безмежний. Швидкість і точність виявлення загроз і реагування максимально наближені до реального часу. Штучний інтелект може допомогти мінімізувати вплив атаки програм-вимагачів, якнайшвидше повідомляючи про підозрілу поведінку команді безпеки. ШІ робить операції з кібербезпеки більш ефективними завдяки автоматизації, зберігаючи дорогоцінний час та ресурси команди спеціалістів для роботи над іншими, більш важливими завданнями.

Штучний інтелект та машинне навчання вже змінюють спосіб, у який центри безпеки (ЦБ) забезпечують кероване виявлення та реагування (КВР). Використовуючи ці технології, ЦБ зміцнюють свої можливості, працюючи з більшою ефективністю та досягаючи більшої стійкості перед загрозами.

Чотири ключові сфери, де ШІ вже має позитивний вплив на КВР:

1. Полювання на загрози та розвідка. Глибокі нейронні мережі можна використовувати для навчання машин виявляти та ідентифікувати такі загрози,

як зловмисне програмне забезпечення. ШІ може збирати, обробляти та збагачувати дані про загрози з багатьох джерел. Він також може корелювати та контекстуалізувати ці дані для створення профілів загроз, вимірювання за індикаторами та навіть виявлення нових загроз.

2. ЦБ. ШІ може допомогти виявити та усунути прогалини в безпеці, визначити неефективність процесів та інструментів керованого ЦБ.

3. Навчання та розвиток. ШІ має здатність навчатися та постійно вдосконалюватися, постачальники КВР можуть створювати персоналізовані шляхи навчання персоналу.

4. Інновації безпеки. Основна місія штучного інтелекту – постійне вдосконалення, робить його придатним для допомоги в інноваціях. Завдяки використанню штучного інтелекту та машинного навчання, постачальники послуг КВР можуть забезпечити передові заходи безпеки для ЦБ, що дозволить значно зменшити ризики.

Ще однією значною загрозою кібербезпеці є фішингові атаки, під час яких кіберзлочинці намагаються обманом змусити людей розкрити конфіденційну інформацію або встановити зловмисне програмне забезпечення. Штучний інтелект може допомогти виявити та запобігти фішинговим атакам, аналізуючи вміст електронної пошти, посилення та інформацію про відправника на ознаки фішингу.

Методи, які використовує ШІ для виявлення та попередження фішингової атаки:

1. Пошук аномалій та попереджувальних сигналів
2. Аналіз вмісту повідомлення

Таким чином, в найближчому майбутньому ШІ, навчений великомасштабним даним про поведінку користувачів, інтегруватиметься в робочі процеси, щоб підвищити безпеку та ефективність оператора. Штучний інтелект стане безцінним надбанням для фахівців безпеки та допоможе їм виявляти загрози в реальному часі.

УДК 355.42

Неклонський І.М., старший викладач кафедри організації і проведення аварійно-рятувальних робіт навчально-наукового інституту цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України, канд. військ. наук

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

В сучасних умовах ведення бойових дій зростає значимість взаємодії різнорідних сил під час спільного виконання завдань, що потребує системного підходу до дослідження відповідної системи. Це обумовлює розглядати взаємодію формувань сил сектору безпеки й оборони з урахуванням еволюції форм і способів їх застосування, враховуючи вимоги Доктрини «Цивільно-військове співробітництво» (2020 р.). Крім того, сучасні досягнення в галузі інформаційних технологій істотно підвищують можливості всіх компонентів сил безпеки й оборони щодо обміну інформацією, що обумовлює розглядати організацію взаємодії з позиції концепції мережево-центричної війни.

За визначенням «взаємодія – це заздалегідь узгоджені дії, що ведуться кожним із суб'єктів взаємодії з метою виконання свого завдання з урахуванням дій протилежних суб'єктів взаємодії, з витратою частини власних ресурсів для виконання завдань взаємодіючих сторін та з відповідною витратою ними частини своїх ресурсів для інших суб'єктів взаємодії у своїх інтересах». Суть взаємодії полягає в діях та заходах взаємодіючих підрозділів, які базуються на відповідних нормативно-правових домовленостях і координуються на всіх рівнях під час виконання відповідних завдань.

Організація взаємодії означає регулювання взаємовідносин між органами управління, які не підпорядковані один одному, а спільно вирішують певне завдання, при цьому дії одного суб'єкта взаємодії безпосередньо впливають на стан або дії іншого суб'єкта. Принципами організації взаємодії є: взаємозалежність; координація; комунікація; розподіл функцій; гнучкість.

Формалізуючи процес взаємодії отримаємо модель, в якій кожний спосіб дій (функціональний елемент) може виконуватися із застосуванням певної сукупності структурних елементів (підрозділ, функціональна група) і, навпаки, кожний структурний елемент використовується при реалізації певної сукупності способів дій.

Якраз відсутність аналізу застосування структурних і функціональних елементів при взаємодії не дає можливості здійснити конструктивне наповнення змісту керівних і плануючих документів з організації взаємодії. Саме тому такі документи, як правило, є декларативними.

Системний аналіз на сьогоднішній день є найбільш послідовною реалізацією системного підходу з вирішення відповідних проблем у різних сферах діяльності. З урахуванням того, що конкретна система взаємодії може мати різний ієрархічний рівень, саме системний аналіз дає можливість перейти від формальної моделі до змістовної. Моделювання системи взаємодії має базуватись на структурно-функціональній, мультиагентній концепціях та методології графоаналітичного представлення складної системи.

З урахуванням того, що алгоритм функціонування відповідної системи не завжди можна описати математично, в якості інструментальних засобів моделювання, наприклад, може бути використана методологія IDEF (IDEF Modeling Techniques). Якщо опис має складну аналітичну форму (наприклад при дослідженні системи з плином часу), з якості інструменту може бути застосована методологія динамічного моделювання з відтворенням передавальної функції за перетворенням Лапласа.

В багатьох випадках дослідження системи взаємодії в цілому вимагає розрізняти її внутрішні складові частини. Рівень або глибина поділу цілого на частини буде залежати як від самої системи, так і від мети її дослідження.

УДК 355.4

Немеришин В.М., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, Національної академії Національної гвардії України, майор

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань. Однією із основних функцій Національної гвардії України (НГУ) є охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, яких визначається Кабінетом Міністрів України (Постановою № 628 від 12 листопада 2014 року), окрім визначеного переліку об'єктів, військовими частинами НГУ додатково прийняті державні об'єкти критичної інфраструктури (Закон України «Про критичну інфраструктуру» від 16 листопада 2021 року № 1882, який визначає правові та організаційні засади створення та функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури у сфері національної безпеки, ним також встановлюється критерії критичності об'єктів).

Прийняття під охорону об'єктів здійснювати міжвідомчими комісіями зі складанням відповідних актів. Проводити роботу з адміністраціями об'єктів щодо негайного усунення виявлених недоліків та наданні допомоги в облаштуванні позицій та місць укриття особового складу під час повітряної тривоги.

Охорона об'єктів у прикордонних районах з залученням посилених нарядів Державної прикордонної служби України. Постійно здійснюється моніторинг

прилеглої території з використанням безпілотної авіації, ведеться спостереження усіма засобами протиповітряної оборони.

Проведення комплексу заходів щодо додаткового інженерного обладнання позиції поблизу об'єктів, які підлягають охороні, також по ряду областей держави постійно знаходяться на бойовому чергуванні мобільні вогневі підрозділи.

Ефективність охорони важливих державних об'єктів досягається не за рахунок окремих заходів, а завдяки їх синергії в єдиній, динамічній системі, здатній протистояти як традиційним, так і сучасним викликам та загрозам національній безпеці.

УДК 623.4

Онопрієнко О.С., доктор філософії, доцент, заступник начальника кафедри Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), полковник

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІСЛЯ ВТЕЧІ З ПОЛОНУ (ВИХОДУ З ОТОЧЕННЯ)

Знання основ виживання обов'язкове для кожної людини. Під виживанням слід розуміти активні доцільні дії, спрямовані на збереження життя, здоров'я і працездатності в умовах автономного існування.

Втеча з полону або вихід з оточення є одним із найскладніших і найнебезпечніших етапів військового виживання. Військовослужбовець, який здійснив успішну втечу або самостійно виходить з оточення, опиняється у вкрай несприятливих умовах - без засобів зв'язку, зброї, продовольства й медичної допомоги. У цей момент головним завданням стає забезпечення власної життєдіяльності, виживання та повернення до своїх підрозділів.

Основними факторами які повинні забезпечуватись під час перебування військовослужбовця у відриві від основних сил:

1. Психологічна стійкість та самоконтроль. Після втечі з полону або виході з оточення важливо зберігати спокій, рішучість і віру в успіх. Паніка або необдумані дії можуть призвести до повторного потрапляння в полон. Необхідно: Заспокоїтися, оцінити обстановку та власні ресурси. Відновити орієнтацію на місцевості. Уникати контактів із цивільним населенням, якщо немає впевненості у їхній лояльності. Дотримуватися правил конспірації - не залишати слідів, не користуватися дорогами чи стежками, якими можуть пересуватись противники.

2. Оцінка обстановки та орієнтування. Необхідно швидко визначити напрямок руху до контрольованої території. Для цього використовуються сонце, зірки, природні орієнтири (річки, гірські хребти, лісосмути). Слухове спостереження - визначення місць дислокації противника за шумом техніки чи пострілів. Карти, схеми місцевості або власна пам'ять про розташування населених пунктів. Рух бажано здійснювати вночі, а вдень - ховатися в укриттях, природних схованках чи покинутих будівлях.

3. Забезпечення фізіологічних потреб складається з трьох основних компонентів: по-перше вода - головний ресурс виживання на якому слід зосередитись постійно вести пошук природних джерел (струмки, дощова вода, роса). У разі потреби - очищення води кип'ятінням або фільтрацією через тканину, вугілля, пісок. По-друге їжа основна мета якої полягає в збереженні енергії. Слід використовувати їстівні рослини, плоди, комах, дрібних тварин чи рибу (якщо є змога). Нетреба вживати в їжу незнайомі або яскраво забарвлені рослини є ризик отруєння. По-третє тепло і укриття які використовувати в якості тимчасового сховища: яма, землянка, укриття з гілок або трави. Підтримувати температуру тіла за допомогою багаття або термоізоляції з підручних матеріалів. Уникати диму чи вогню у відкритій місцевості, щоб не видати себе.

4. Медичне забезпечення. Треба володіти способами первинної допомоги при пораненнях, опіках чи обмороженнях, використання імпровізованих

перев'язок з тканини, дезінфекції водою або природними засобами (зола, кора дерев). У разі зараження - зменшення фізичних навантажень, економія енергії, пошук безпечного притулку.

5. Зв'язок та взаємодія з союзними силами. Якщо можливо - встановити контакт через радіо засоби або сигнальні знаки. Використовувати умовні сигнали, димові чи світлові позначення лише після впевненості у безпеці району. У разі виходу за лінію зіткнення - діяти згідно з інструкцією для здачі в полон: руки вгору, не наближатися різко, виконувати команди військових щоб не потрапити під вогневе враження побратимами.

6. Евакуація та реабілітація після повернення. Після успішного виходу до своїх сил військовослужбовець має пройти: Медичний огляд - виявлення травм, інфекцій, виснаження. Психологічну підтримку - стабілізація емоційного стану, профілактика посттравматичних розладів. Оцінку розвідувальної інформації, отриманої під час перебування в полоні або руху ворожою територією. Відновлення документів, статусу та забезпечення соціальних гарантій.

Забезпечення життєдіяльності військовослужбовця після втечі з полону або самостійного виходить з оточення - це комплекс дій, спрямованих на виживання, самозбереження та повернення до підрозділу. Ключовими чинниками успіху є психологічна стійкість, навички орієнтування, вміння використовувати природні ресурси, дисципліна й обережність. Кожен військовий повинен бути підготовлений до таких ситуацій теоретично і практично, адже від цього залежить не лише його життя, а й можливість продовжити виконання бойового завдання.

УДК 614.84

Півторацький В.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури, майор служби цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИСОКОГО ТИСКУ

В умовах, де доступ до води обмежений, а оперативна обстановка вимагає швидкого та мобільного реагування, як це часто трапляється в умовах ведення бойових дій, загрозою обстрілів або у віддалених районах, традиційні методи пожежогасіння, що ґрунтуються на подачі максимального об'єму води в осередок пожежі, стають неефективними та часто неможливими. Виникає критична потреба у технологіях, які максимізують поглинання тепла для пришвидшення процесу ліквідації пожежі, мінімізують використання води та підвищують оперативну мобільність пожежно-рятувального підрозділу. Це можливо забезпечити за рахунок технологій пожежогасіння високого тиску (далі - ТПВТ).

Надзвичайна ефективність ТПВТ полягає у створенні мілкодисперсних крапель води. Менші краплі мають набагато більшу площу поверхні, що дозволяє швидше відводити теплову енергію від вогню. Цей процес перетворює воду на пару, що є надзвичайно енергоємним процесом: для випаровування одного літра води виноситься близько мільйона калорій енергії. Пара не лише забирає енергію, але й витісняє кисень із зони горіння. При цьому, ефективність використання води для пожежогасіння з технологією високого тиску є максимальною: до 90% крапель води використовуються для гасіння, тоді як при еквівалентному гасінні системою низького тиску використовується ефективно лише 10-20%, а решта падає на землю. Зменшення розміру крапель також дозволяє воді краще проникати у вузькі та замкнені простори, наприклад, у

відсіки двигуна транспортних засобів, що є критично важливим при гасінні пожеж на техніці.

Випробування показали, що системою на основі ТПВТ, яка працювала при 20 галонах (75,7 л/хв) на хвилину (gpm) і тиску 1250–1400 psi (86–96 бар), здійснено гасіння пожежі на 50% швидше, використовуючи при цьому лише одну восьму частину води порівняно з оптимальною системою низького тиску (95–150 gpm - 360–568 л/хв при 125 psi - 8,6 бар). Ця висока ефективність дозволяє мобільним установкам працювати значно довше на одному запасі води. Наприклад, 100-галонна (378 літрів) система на основі ТПВТ (при 20 gpm - 75,7 л/хв) забезпечить 5 хвилин безперервної роботи, тоді як 100-галонна (378 літрів) низькотискова система забезпечить лише 60 секунд. З точки зору ефективності, 100-галонний (378 літрів) блок на основі системи ТПВТ є еквівалентом наявності понад 650 галонів (2450) води порівняно з низькотисковою системою.

Системи пожежогасіння високого тиску на сьогодні, зокрема, реалізовані як мобільні модулі і можуть бути встановлені не лише на пожежних автомобілях, а і на більш маневрених транспортних засобах, таких як легкі вантажівки чи автомобілі типу “пікап”, що забезпечує швидке прибуття на місце події та реагування.

ТПВТ передбачають застосування пожежних рукавів високого тиску (далі - ПРВТ). Вони є невід'ємною частиною такого обладнання і, зокрема, забезпечують відповідну швидкість та маневреність оперативного розгортання та згортання після закінчення робіт, в тому числі, екстреного внаслідок виникнення небезпеки обстрілів в умовах ведення бойових дій. Деякі системи можуть бути готові до роботи протягом 15 секунд після прибуття на місце.

Технологічне вдосконалення матеріалів та виробництва, сучасний розвиток матеріалознавства дозволяє створювати ПРВТ з високою міцністю та стійкістю до агресивних середовищ і високих температур.

Отже, застосування технологій високого тиску при пожежогасінні, особливо у контексті мобільних та автономних систем з використанням ПРВТ, є

вирішальним кроком до підвищення ефективності пожежогасіння в умовах ведення бойових дій, коли час і вода є критично обмеженими ресурсами.

УДК 159.9:351.86:355.45(477)

Платонов В.М., науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології навчально-наукового інституту оперативного-рятувальних сил Національного університету цивільного захисту України, доктор філософії (Ph.D.) з психології

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПІРОТЕХНІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС УКРАЇНИ

Діяльність фахівців з гуманітарного розмінування, зокрема піротехніків Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України), сьогодні дозволяє забезпечити безпеку населення та пришвидшити відновлення деокупованих територій. Окремо варто відзначити масштаби замінованих територій, з якими зіткнулися фахівці з розмінування, – вони є колосальними, що неодноразово відзначається не тільки на державному, а й на міжнародному рівнях. Враховуючи складність завдань, які стоять перед фахівцями з розмінування, обсяг робіт та постійний ризик для життя, особливого значення набуває питання психологічної підготовки фахівця.

Важливість проходження цієї підготовки відображається не лише на ефективності виконання завдань, а й на збереженні психічного здоров'я, запобіганні емоційному виснаженню та настанню втоми. Психологічна підготовка фахівців-піротехніків ДСНС України стає невід'ємною частиною системи професійної підготовки та вдосконалення.

Психологічна підготовка не тільки фахівців-піротехніків ДСНС України, але й фахівців з розмінування інших відомств і організацій, має подекуди схожий

характер і передбачає формування базових умінь і навичок саморегуляції, розвиток здатності адаптуватися до непередбачуваних обставин.

Аналіз наявних публікацій з тематики психологічного супроводу фахівців з розмінування вказує на потребу в психологічній підготовці та їх подальшому супроводі. Однак реалії воєнного часу висувають нові вимоги до підготовки кадрів, де психологічна стійкість, здатність діяти в екстремальних ситуаціях, швидко приймати рішення і контролювати власні емоції стають ключовими професійними компетенціями, якими повинні володіти фахівці-піротехніки ДСНС України.

Основними завданнями психологічної підготовки є формування навичок саморегуляції, розвиток стресостійкості, уміння приймати рішення в екстремальних умовах при дефіциті інформації про реальну обстановку, збереження концентрації уваги та застосування технік збереження емоційної рівноваги. Не менш важливим є формування психологічної витривалості, уміння швидко приймати рішення та зберігати рівновагу в критичних ситуаціях.

Під час проведення заходів психологічної підготовки доцільно використовувати як традиційні методи (психологічні тренінги), так і сучасні підходи із застосуванням VR/AR-технологій, які дають змогу моделювати небезпечні ситуації в умовах, максимально наближених до реальних. Окремо важливим напрямом психологічної роботи з фахівцями-піротехніками ДСНС України є і залишається психологічний супровід після виконання завдань, де фахівці мають можливість пройти заходи з психологічного відновлення, отримати підтримку психолога та відновити свій емоційний стан.

Не менш значущим аспектом є розвиток командної взаємодії та довіри між членами піротехнічних підрозділів, адже саме від злагодженості дій, психологічної сумісності й взаємної підтримки залежить не лише ефективність, а й безпека проведення робіт.

Отже, системна психологічна підготовка фахівців піротехнічних підрозділів ДСНС України є невід'ємною складовою професійної надійності, чинником збереження психічного здоров'я та запобігання професійному

вигоранню. Високий рівень психологічної підготовки піротехніків сприяє ефективному виконанню завдань із гуманітарного розмінування, підвищує дотримання правил безпеки та алгоритмів дій під час виконання завдань з гуманітарного розмінування.

УДК 355

Прозванюк О.В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до «Закону України про Національну гвардію України» статті 2 пункту 5 однією із основних функцій підрозділів Національної гвардії є охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, об'єктів критичної інфраструктури перелік яких визначений Кабінетом Міністрів України.

Охорона важливих державних об'єктів в умовах воєнного стану набуває особливого значення, оскільки вони стають пріоритетними цілями для диверсійних груп, терористичних актів та військових ударів противника. Основна мета такої охорони – забезпечити безперебійне функціонування об'єктів та запобігти їх знищенню, що має критичне значення для національної безпеки та життєдіяльності країни.

До виконання завдань бойової служби з охорони ВДО щодобово залучається особовий склад військових частин відповідно до обсягу бойової служби. Охорона важливого державного об'єкта здійснюється добовими нарядами варт.

Охорона об'єкта вартою здійснюється відповідно до плану охорони, який розробляється штабом військової частини, від якої споряджається варта,

підписується начальником штабу та затверджується її командиром. У частині що стосується охорони режимних приміщень, план охорони об'єкта погоджується керівником об'єкта або його заступником з режиму.

Під час охорони важливих державних об'єктів підрозділами Національної гвардії України застосовується комплексний підхід. Охорона об'єкта здійснюється по його периметру, у контрольно-пропускних пунктах, режимних приміщеннях, будівлях, спорудах. Вона включає:

- несення служби чатовими на КПП, визначених ділянках периметра об'єкта його режимних приміщень, реагування вартою на протиправні посягання стосовно об'єкта, а також на порушення пропускового режиму чи внутрішньо об'єктового режимів;

- оперативним чергуванням варти, тобто забезпечення виявлення особовим складом варти людей або предметів по периметру об'єкта або в його режимних приміщеннях за допомогою засобів виявлення та відеоспостереження.

Охорона важливих державних об'єктів під час воєнного стану є критичною умовою для збереження функціональності держави. Це не просто фізична присутність військових, а комплексна система, що виходить далеко за межі звичайного режиму безпеки. Подальші дослідження щодо вдосконалення несення служби з охорони важливих державних об'єктів дозволить краще адаптуватися до гібридних загроз, включаючи диверсійно-розвідувальні групи, кібератаки та використання безпілотних літальних апаратів.

УДК 355.46

Решетіло Д.В., старший викладач кафедри тактичної підготовки навчально-наукового інституту професійної освіти Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Сучасні виклики у сфері безпеки та оборони, зумовлені гібридними війнами, зростанням кіберзагроз, транснаціональними злочинами та нестабільністю міжнародного середовища та потребують якісно нового рівня підготовки кадрів. Отже, вже на сучасному етапі необхідна адаптація системи професійної освіти та тренування персоналу сектору безпеки й оборони до швидкозмінних умов ведення бойових дій, управління кризами та реагування на надзвичайні ситуації.

Серед проблемних питань підготовки персоналу сектору безпеки та оборони визначимо наступні, а саме:

- не повна відповідність чинних систем підготовки сучасним викликам та загрозам;
- недостатній рівень впровадження інноваційних методик (симуляторів, VR/AR, кібер полігонів) у навчальні процеси;
- потреба у поєднанні традиційної підготовки з новітніми технологіями без втрати базових навичок;
- проблемні аспекти фінансового, кадрового й нормативного характеру на шляху запровадження інновацій у навчальні програми;
- недостатня визначеність критеріїв та показників оцінювання ефективності інноваційних підходів;
- не повна інтеграція міжнародних практик з урахуванням досвіду країн НАТО та ЄС;

– не повна забезпеченість безперервного професійного розвитку кадрів у швидкозмінних технологічних умовах.

Одним із шляхів вирішення вищезазначених питань може стати запровадження комплексної системи інноваційної підготовки персоналу сектору безпеки та оборони, що поєднує сучасні технології (симулятори, віртуальну й доповнену реальність, дистанційні платформи, кібер полігони) із традиційними формами навчання. Такий підхід передбачає оновлення освітніх програм відповідно до актуальних стандартів НАТО, розвиток професійної компетентності викладачів та слухачів, створення матеріально-технічної бази для впровадження новітніх методик та налагодження міжнародного обміну досвідом, що у комплексі дозволить підвищити якість і ефективність підготовки персоналу.

Результатом упровадження інноваційних підходів у підготовку персоналу сектору безпеки та оборони стане підвищення рівня професійної компетентності особового складу, формування сучасних практичних навичок та адаптивного мислення, скорочення часу на опанування складних видів діяльності, підвищення ефективності реагування на новітні загрози й виклики, а також інтеграція національної системи підготовки кадрів у європейський та світовий безпековий простір.

Таким чином, впровадження інноваційних підходів у підготовці кадрів сектору безпеки та оборони є ключовим чинником підвищення ефективності діяльності силових структур у сучасних умовах. Використання новітніх технологій, інтерактивних методик і міжнародного досвіду дозволяє створити гнучку й адаптивну систему професійної освіти, що відповідає реальним викликам безпекового середовища. Така система сприяє формуванню висококваліфікованих, мотивованих та здатних до швидкого реагування фахівців, забезпечує інтеграцію з європейськими стандартами та зміцнює обороноздатність держави в цілому.

УДК 355.5

Романюк В.А., доцент кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, кандидат технічних наук, доцент

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Дослідження присвячене питанню вдосконалення бойової підготовки у підрозділах Національної гвардії України. Поняття бойової підготовки розглядається як комплекс навчально-виховних заходів щодо навчання військовослужбовців і злагодження підрозділів для виконання завдань відповідно до призначення і проводиться з метою забезпечення постійної готовності для вирішення бойових завдань у надскладних умовах ведення бойових дій.

Визначено основні напрямки підвищення ефективності бойової підготовки підрозділів у період воєнного стану. Акцент зроблено на організаційних і технологічних заходах, що забезпечують стабільність підготовки при зміні оперативної обстановки. Воєнний стан створює нові проблеми для системи бойової підготовки. Обмеженість часу, ресурсів і зміни оперативної обстановки вимагають перегляду традиційних підходів. Підвищення рівня бойової підготовки стає необхідною умовою забезпечення боєздатності підрозділів і виконання завдань у будь-яких умовах.

Зміст і функціонування системи бойової підготовки залежить від таких факторів:

- поява нової високоточної зброї і бойової техніки;
- зміна організаційно-штатної структури військ;
- удосконалення існуючих і поява нових способів ведення бойових дій.

Основні напрями вдосконалення бойової підготовки.

Впровадження короткочасних планів і гнучких графіків занять, які дозволяють адаптувати навчальний процес до змін обстановки. Використання систем електронного планування. Аналіз і систематизація досвіду підрозділів, які беруть участь у бойових діях, із подальшим впровадженням отриманого матеріалу у навчальні програми та тренування. Впровадження періодів планування як таких, що дають можливість швидкої корекції завдань згідно з оперативною обстановкою.

Наявність якісної навчальної матеріально-технічної бази, яка є важливим фактором для формування необхідних компетенцій особового складу у сучасних умовах. Особливо це важливо для НГУ, яка виконує широкий спектр завдань - від охорони важливих об'єктів до участі в бойових операціях.

Активне використання симуляторів для відпрацювання гнучкого мислення, прийняття рішень без надмірного витрачання матеріальних ресурсів.

Підвищення ролі сержантів у самостійному плануванні занять на рівні взводу/відділення для швидкого реагування та використання особистих ініціатив. Координація підготовки з інженерними, медичними, логістичними та розвідувальними підрозділами для підвищення реалістичності та ефективності спільних дій. Систематизація висновків із реального бойового досвіду.

Розробка механізмів пріоритетного використання обмежених ресурсів (паливо, боєприпаси, тренажери) та створення оперативних резервів для критичних елементів підготовки. Забезпечення конфіденційності плануючих документів і даних тренувального моніторингу; стандарти доступу й резервного зберігання.

Ефективність бойової підготовки в період воєнного стану залежить від поєднання організаційних, технологічних та людських факторів. Впровадження інноваційних форм навчання, гнучке планування, аналіз бойового досвіду та розвиток командного складу створюють основу для підвищення готовності військ до виконання завдань у сучасних умовах війни.

УДК 621.395

Романюк В.А., доцент кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, кандидат технічних наук, доцент

Фещенко А.Б., доцент кафедри загальної військової підготовки, Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут» кандидат технічних наук, доцент (м. Харків)

ОПЕРАТИВНА ГОТОВНІСТЬ ТИПОВОГО ФРАГМЕНТУ ВІДОМЧОЇ ЦИФРОВОЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ

Організація взаємодії між складовими сектору безпеки та оборони держави при спільному виконанні завдань, як сукупність організаційно-правових, матеріально-технічних ресурсів і процесів для скоординованих дій є ключовим завданням національної безпеки, спрямованим на захист суверенітету, територіальної цілісності та інтересів країни від внутрішніх і зовнішніх загроз. В умовах гібридної агресії РФ, пандемій та глобальних викликів ефективна взаємодія стає критичною для спільного виконання завдань, таких як оборона, контррозвідка, кібербезпека та реагування на кризи - – надзвичайні ситуації (НС) техногенного, екологічного, воєнні, терористичного походження яке забезпечує ДСНС та використовує при цьому інформаційну форму взаємодії по обміну даними про стан ліквідації наслідків НС через захищені автоматизовані цифрові платформи з використанням відомчої цифрової телекомунікаційної мережі (ВЦТМ) ДСНС.

В умовах воєнного стану часто виникають випадки знеструмлення електроживлення, пошкодження каналів передачі даних з необхідністю перезавантаження апаратури типового фрагменту (ВЦТМ) ДСНС. Ефективність її роботи доцільно визначати коефіцієнтом оперативної готовності, що є комплексним показником безвідмовності й відновлюваності та визначає імовірність того, що у момент підключення, або перезавантаження елементарний

фрагмент виявиться у працездатному стані і надалі протягом роботи у піковому навантаженні в умовах надзвичайної ситуації (НС).

Виходячи з цього, для попередження аварійних станів в роботі типового фрагменту відомчої цифрової телекомунікаційної мережі зростає потрібність розробки достовірних методів прогнозування значення його коефіцієнта оперативної готовності в умовах реагування та ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що обумовлює актуальність проблеми дослідження, яка обумовлена недосконалістю існуючих імовірнісних моделей для прогнозування коефіцієнта оперативної готовності типового фрагменту відомчої цифрової телекомунікаційної мережі з урахуванням впливу структури резервування каналів передачі даних та експлуатаційних параметрів інтенсивності відмов і інтенсивності відновлення, отриманих за результатами експлуатації вузлів та каналів передачі даних, на коефіцієнт оперативної готовності типового фрагменту відомчої цифрової телекомунікаційної мережі при відсутності та наявності резервування каналів передачі даних.

Мета дослідження полягала у розробці імовірнісної моделі типового фрагменту відомчої цифрової телекомунікаційної мережі, з врахуванням впливу структури резервування та експлуатаційних параметрів безвідмовності і ремонтпридатності його вузлів і каналів передачі даних на його коефіцієнт оперативної готовності.

За результатами математичного моделювання значення коефіцієнта оперативної готовності типового фрагмента ВЦТМ з резервуванням каналів передачі даних знаходяться у межах $0,45 \div 0,99$.

Таким чином надійність організації взаємодії між складовими сектору безпеки та оборони держави при спільному виконанні завдань забезпечується підвищенням коефіцієнта оперативної готовності типового фрагмента відомчої телекомунікаційної мережі, для чого рекомендовано на етапі експлуатації використовувати, як мінімум, дублювання каналів передачі даних, а під час експлуатації при технічному обслуговуванні доцільно зменшувати співвідношення періоду профілактичних робіт до часу наробітку на відмову.

УДК 355.457.2 : 355.48 : 621.039

Росляков О.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, підполковник

Суконько С.М., доктор філософії з державної безпеки, начальник кафедри тактики навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, полковник

Горєлишев С.А., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри тактики навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України

ОПЕРАТИВНЕ ПІДСИЛЕННЯ ОБОРОНИ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК: БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗПОДІЛУ РЕЗЕРВІВ НГУ

Умови введення правового режиму воєнного стану змінюють характер завдань підрозділів НГУ, які здійснюють охорону атомних електростанцій (АЕС). Практичний досвід 2022 року демонструє, що батальйонні тактичні групи (БТГр) противника здатні проводити швидкі штурмові операції, які можуть призвести до захоплення ядерного об'єкта впродовж декількох днів. У таких умовах головним завданням підрозділів НГУ є забезпечення оборони ядерної установки на підступах до об'єкта до моменту прибуття додаткових сил територіальної оборони. Отже, виникає потреба в оперативному й обґрунтованому перерозподілі резервів НГУ.

Наявні методики планування переміщення підрозділів у мирний час здебільшого орієнтовані на чисельні показники та завдання забезпечення громадського порядку або ліквідації надзвичайних ситуацій, що робить їх недостатніми для вирішення завдань оборони під час ведення активних бойових дій.

У дослідженні запропоновано концептуальний підхід до оперативного залучення додаткових сил та засобів для підсилення оборони АЕС шляхом перетворення ресурсів резервних військових частин у єдиний вимір – бойовий

потенціал. Основна ідея полягає в тому, що замість простого розрахунку особового складу або техніки, при прийнятті рішення про переміщення враховуються інтегровані параметри: залишкові бойові можливості ресурсу, логістична доступність, час на підготовку, марш і розгортання, а також тактичний ризик втрати боєздатності під час переміщення.

Кожне переміщення оцінюється по трьох ключових показниках: транспортні витрати (логістика), час прибуття (темп маршу, підготовка, розгортання) та тактичний ризик втрати боєздатності під час переміщення (близькість до лінії зіткнення, відкритість маршруту, експертна оцінка обстановки). Для прийняття рішень застосовується двоетапний алгоритм: формування початкового плану методом найменшої вартості, подальша ітеративна оптимізація методом потенціалів, який дозволяє оптимізувати початковий план шляхом поступового поліпшення без порушення базових обмежень.

Запропонована модель дозволяє оперативно й обґрунтовано визначати оптимальний розподіл додаткових сил і засобів НГУ для посилення оборони ядерних установок з урахуванням логістичних, бойових та часових обмежень. Основний практичний ефект – підвищення оперативності та ефективності прийняття рішень щодо перегрупування сил і засобів при обмежених ресурсах, а також можливість адаптації стратегії під зміну тактичної обстановки шляхом корекції ваг критеріїв.

УДК 355

Сабодаш А.А., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків), підполковник

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ КІНОЛОГІЧНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ ПРИ СПІЛЬНОМУ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ

Кінологічні підрозділи Національної гвардії України є невід’ємною складовою сил забезпечення громадської безпеки та виконання спеціальних завдань. В умовах воєнного стану та зростання загроз терористичного характеру роль службових собак у пошуку вибухових речовин, затриманні правопорушників, охороні стратегічних об’єктів значно зростає. Тому особливої ваги набуває організація ефективної взаємодії між кінологічними підрозділами при спільному виконанні завдань.

У сучасних дослідженнях та відомчих публікаціях підкреслюється необхідність:

- стандартизації підготовки кінологів і службових собак;
- вироблення єдиних тактик та процедур дій (SOP/TTP);
- розробки методичних рекомендацій для між підрозділеної координації;
- проведення спільних навчань та зборів, спрямованих на підвищення взаємо сумісності.

Зарубіжний та український досвід доводить, що саме системна підготовка дозволяють значно підвищити результативність операцій.

Ключові напрями організації взаємодії:

- забезпечення координації дій між підрозділами через чітко визначені канали;
- проведення навчань, тренінгів та моделювання реальних сценаріїв для відпрацювання тактики;
- єдині критерії оцінки працездатності та сертифікації кінологічних пар;

- уніфіковане спорядження, транспорт, ветеринарний супровід;
- обмін досвідом та постійний аналіз результатів.

Ефективність спільних дій кінологічних підрозділів залежить від узгодженості, стандартизації процедур і єдиних вимог до підготовки. Координації управління і єдиної системи комунікацій дозволяють підвищити оперативність реагування. Регулярні спільні навчання сприяють формуванню взаємодії та довіри між особовим складом. Перспектива подальших досліджень та розробка доктрини взаємодії кінологічних підрозділів НГУ. Вивчення інтеграції сучасних технологій (БПЛА, сенсори, цифрові системи зв'язку) у роботу кінологічних груп. Дослідження впливу бойових умов на службових собак та удосконалення ветеринарної й психологічної підтримки. Створення єдиного навчального центру підготовки кінологів для НГУ.

УДК 33:328.185

Семенов С.С., доцент кафедри загальної військової підготовки, Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», кандидат філософських наук, доцент

КОРУПЦІЯ ЯК ТІНЬОВА ФОРМА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми. Як свідчать дані міжнародної організації Transparency International, за рівнем корумпованості наша держава перебуває на 105-му місці із 133 країн, які підлягали аналізу. Загалом даний чинник значно дестабілізує суспільне життя, ставить під загрозу основи конституційного ладу. Сьогодні в Україні оголошено великомасштабний наступ на корупцію.

Звідси виникає нагальна потреба в комплексних дослідженнях змісту, причин, носіїв та поля існування цього складного асоціального явища, у виробленні науково обґрунтованих конкретних рекомендацій щодо боротьби з корупцією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Корупцію як явище досліджували такі вітчизняні вчені: І. Бачинська, О. Бондаренко, О. Голота, І. Мазур, Мандибура, А. Михненко, О. Користін, Ю. Несневич, О. Ревак, В. Пахомов, О. Попович, В. Предборський, В. Цитряк, Л. Щербина та інші.

Корупція – це більше тіньова форма будь-якої службової діяльності. Разом з тим вона є напрямком, проявом, елементом тіньової економіки у названому виді діяльності. Вона має широке і багатоаспектне підґрунтя і може виникати на всіх можливих стиках економіки, політики, права, моралі тощо, тобто в місцях, де між ними, як правило, зав’язуються найбільші вузли суперечностей.

У реальному житті людина, прагнучи досягти певної особистої вигоди, нерідко зустрічається з несприятливим або незручним для неї встановленим порядком. В пошуках виходу із даної ситуації вона вимушена здійснювати аморальні та протиправні дії, в тому числі й підкуп тих, від кого залежить вирішення її питань. Це, одна характерна ознака класичної корупційної моделі. Друга ознака віддзеркалює протиправну підпільну комерціалізацію службових обов’язків з метою отримання побічного заробітку або доходу посадовими особами органів влади, а також приватними співробітниками, незалежними агентами та іншими представниками управлінської і обслуговуючої інфраструктури.

Неможливо, на погляд автора, визначити конкретні шляхи і засоби, які можуть бути застосовані для подолання корупції, не здійснивши глибокий, всебічний аналіз її причин та видів, деталізацію існуючого тут стану справ, виокремлення загального та особливого, головного та другорядного тощо.

Організація боротьби з корупцією – це дуже складний, системний і небезвитратний процес. Тому життя вимагає не розпорошувати сили, кошти і засоби, бачити навіть в змісті головних напрямків протикорупційної діяльності невідкладні завдання і такі, що можуть зачекати або для яких ще не створені умови стосовно їх реалізації.

Якщо носієм корупційних проявів є службова особа, то перш за все на неї, на її діяльність необхідно спрямовувати весь спектр “наступальних” та

“оздоровлюючих” заходів. Боротьба з корупцією – це не тільки викриття і покарання порушників закону. Це і значна упереджувальна робота.

Висновки. Присутність таких основних рис в змістовній частині корупції, як протиправність, кримінальний характер діянь, сприяння розвитку тіньової економіки та задоволення людьми меркантильних інтересів, очевидно, визначають сьогодні підвищену увагу до цього феномену з боку вітчизняної правознавчої та економічної науки. Між тим, зважаючи на аморальність корупційних проявів, спотворення людської психології, підрив ними авторитету управлінських кадрів та загрозу, яку вони несуть через тінізацію та криміналізацію не тільки економіки але й політики національній безпеці. Тільки спільними зусиллями науковці можуть внести вагомий доробок в розкриття “дійсного обличчя” корупції та в загальнодержавний механізм протидії їй, в злам “станового хребта” цього небезпечного асоціального явища.

УДК 355.23 (477)

Семенюк В.І., доцент кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Василенко В.В., завідувач кафедри загальновійськової та гуманітарної підготовки Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Жуйков Д.Б., доцент кафедри військово-технічної і військово-спеціальної підготовки Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, кандидат технічних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕЗЕРВІВ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПОПОВНЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Війна в сучасних умовах перетворилася на постійне технологічне змагання. Супротивник активно втілює новітні технології, що вимагає від нас гнучкості, оперативності й випередження. Все це змушує постійно знаходити нові ефективні шляхи використання безпілотних літальних апаратів (БпЛА), надводних та підводних морських без екіпажних (БЕК) апаратів та наземних роботизованих комплексів (НРК).

Аналіз застосування FPV-дронів свідчить про зростання їх ролі в бойових діях, поширюється і кількість бойових місій із використанням НРК: логістика, евакуація, інженерне забезпечення, розвідка боєм та підтримка штурмових дій.

Для досягнення ефективної переваги на полі бою бойова підготовка повинна базуватись на трьох послідовно пов'язаних рівнях: індивідуальна підготовка, групове злагодження у складі відділення або взводу та бригадне злагодження з інтеграцією в загальну бойову систему бригади (корпусу). Важливою особливістю підготовки повинна стати модульна структура підготовки – де кожен навчальний блок відповідає конкретному типу завдань:

спостереження, цілевказання, дії в тилу, виявлення ДРГ, боротьба з ворожими БПЛА, протидія РЕБ тощо. Підготовка обов'язково повинна передбачати використання сучасних технічних та інтерактивно-мультимедійних засобів навчання, включно з VR/AR-тренажерами, які дозволяють симулювати складні бойові ситуації.

Перспективним напрямком сучасної війни є розвиток технологій штучного інтелекту, який значно полегшує та покращує процес управління групою БпЛА. Один пілот-оператор, який використовує штучний інтелект може аналізувати великий обсяг інформації у реальному часі. Однак, зміни в тактиці ведення війн є більш тривалим процесом, максимально вони стануть відчутними внаслідок безконтактного ведення бойових дій та переходу на концепцію мережево-центричних війн при одночасній інтеграції інформаційних, кібер- і радіовійн, а також війн БпЛА. А Збройним Силам України вже сьогодні потрібні фахівці-професіонали, підготовка яких має стати першочерговим завданням вищих і середніх навчальних закладів, а особливо вищих військових (ВВНЗ) і військових коледжів (ВК).

На думку авторів перспективним напрямком підготовки може стати також:

- введення у програму середньої школи предмету “Інноваційні технології країн світу”, на якому розглядатиметься розвиток і впровадження прогресивних технологій світу у різні сфери життєдіяльності та господарства;
- створення спеціалізованих гуртків де учні можуть практично втілювати інновації у життя і проявляти себе як конструктори-винахідці;
- введення у вищих та середньо-спеціальних навчальних закладах спеціалізованих предметів та створення гуртків із вивчення та впровадження прогресивних технологій відповідно напрямку навчального закладу;
- підготовка військових менеджерів та спеціалістів-фахівців у ВВНЗ і ВК повинна відповідати вимогам сучасного розвитку інноваційних технологій і технічних засобів відповідно профілю навчального закладу.

Ми вважаємо що такий підхід буде сприяти захисту країни та прискорить якісну підготовку і придбання професійних навичок майбутніми фахівцями і військовими менеджерами.

УДК 351.86

Синенький В.М., доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки ЛьвДУВС, к.і.н., доцент, полковник поліції

Курляк М.Д., завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки ЛьвДУВС, к.е.н., доцент, майор поліції

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ПОРЯДКУ ДІЙ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Актуальність даного дослідження обґрунтована необхідністю покращення координації та підвищення рівня інтеперабельності (оперативної сумісності) між суб'єктами сил безпеки та оборони (СБО) під час реагування на виникші в умовах інтенсивних бойових дій надзвичайних ситуацій (НС). Існування проблеми розбіжностей у процедурах реагування та відомчих термінологічних системах призводить до затримок при прийнятті рішення, непорозумінь між сторонами котрі приймають участь, виникненню прогалин або ж навпаки дублюванню функцій при виконанні поставлених критичних завдань. Особливої гостроти дане питання набуває під час проведення операцій при котрих доводиться водночас із керуванням безпосередніх бойових дій відновлювати критичну інфраструктуру, надавати медичну допомогу та проводити евакуацію населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти оперативної організації міжвідомчої співпраці СБО під час НС розглянуто у доволі великому переліку робіт. Особливої уваги заслуговують праці Богдановича В.Ю.,

Садкового В.П., Андреева С. В., Бондаренка О. С., Терент'єва А. В., Михайлова В. В., Гур'єва С. О., Кисленка Д. П. та інших провідних фахівців. Їхні праці комплексно охоплюють організаційно-правове забезпечення, інтероперабельність, стратегічну воєнну безпеку функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ), а також питання уніфікації стандартів та кризового менеджменту управління. Зокрема, їхні дослідження обґрунтовують необхідність загального планування, розробки уніфікованих процедур реагування та впровадження єдиної термінологічної системи для забезпечення злагодженої та швидкої взаємодії між суб'єктами СБО.

Виклад основного матеріалу. Вирішення даної проблеми повинне бути реалізоване через гібридний підхід, який поєднує нормативно-правове регулювання та практичну інтеграцію. Ключовим елементом є створення Уніфікованого збірника термінології для СБО та ЄДСЦЗ, забезпечивши однозначне й чітке тлумачення ключових понять («зона ураження», «евакуація», «режим надзвичайної ситуації» тощо) всіма відомствами. Паралельно з цим, необхідно розробити та затвердити типові плани дій (шаблони) та уніфіковані (стандартні) операції та для реагування на найпоширеніші види НС (ракетні удари, техногенні аварії, гуманітарні кризи) у воєнний час, які стануть обов'язковими розпорядчими документами для всіх суб'єктів СБО. Це дозволить замінити відомчу розбіжність на єдину, передбачувану логіку дій, підвищивши інтероперабельність та швидкість реагування на місцях.

Висновки та перспективи для подальших досліджень. Дослідження підтвердило критичну необхідність впровадження єдиної термінології та уніфікованого порядку дій для органів СБО в умовах повномасштабного вторгнення при НС, оскільки їхня поточна відомча розбіжність створює прямі ризики для ефективності реагування на НС. Гібридне поєднання чітких розпорядчих документів та затвердженої єдиної термінології є єдиним шляхом до досягнення необхідної інтероперабельності. З огляду на це, перспективи подальшого вивчення включають деталізацію та моделювання впровадження цих уніфікованих процедур у прифронтових зонах, розробку автоматизованих

систем міжвідомчого обміну інформацією, заснованих на єдиному термінологічному словнику, а також аналіз впливу впроваджених стандартів на швидкість та успішність ліквідації наслідків НС, що дозволить постійно вдосконалювати систему національної стійкості.

УДК 355.45:623.765.(043.3)

Стародубцев С.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України (м. Харків)

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЧАСТИНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Під час воєнного стану, згідно військові частини Національної Гвардії України оперативного призначення підпорядковуються Генеральному штабу Збройних Сил України. Тому частини оперативного призначення разом зі з'єднаннями і частинами Збройних Сил будуть вести бойові дії по відбиттю агресії з боку противника.

На основі досвіду сучасних локальних війн і локальних збройних конфліктів в умовах швидкої зміни обстановки противник буде намагатись часткою своїх сил, як правило до 30% від загальної їх кількості, порушити стійкість управління військами, що суттєво вплине на загальну оперативно–тактичну обстановку.

Стійкість управління визначається здатністю командування і органів управління виконувати свої функції по керівництву військами в обстановці, що різко змінюється, при безпосередньому впливу противника.

Однак, дослідження стійкості управління в період воєнного стану, без врахування системи управління, виявляється одностороннім та неповним і не дає

підстав для ствердження, що стійкість управління досліджена та забезпечує достатність у розгляді впливу її на службово-бойову діяльність частин внутрішніх військ оперативного призначення. Наприклад, на елементи системи управління впливають як зовнішні фактори: зброя противника, погодні і сейсмічні умови, часи доби та року і т. і., так і внутрішні – справність техніки і засобів, що забезпечують процес управління, їх ресурс; професійна майстерність обслуговуючого персоналу пунктів управління та засобів зв'язку.

Таким чином, визначаються шляхи забезпечення стійкості системи управління при виконанні частинами оперативного призначення службово-бойових завдань у період воєнного стану.

Стійкість системи управління, як свідчать теоретичні дослідження, може бути досягнута тільки при постійній увазі командування і штабів до розробки і здійсненню ціленаправленого комплексу заходів організаційного і технічного характеру. Ними можуть бути:

- висока професійна підготовка особового складу;
- підготовка технічних засобів управління до ефективної роботи у бойовому режимі, при цьому важливу роль відіграють засоби автоматизації, які дозволяють би вести збір і обробку інформації в масштабі часу, близького до реального;
- зниження противником розкриття і порушення функціонування елементів системи управління, забезпечення їх швидкого відновлення;
- вибір місця розгортання командно (командно-спостережного) пункту;
- постійне надання і ретельна обробка розвідувальних даних про положення і характер дій своїх частин та військ противника, доведення її до виконавців;
- розроблення і проведення заходів щодо протидії противнику і використання ним радіоелектронної боротьби;
- проведення як пасивних (маскування), так і активних (протидія) заходів;
- відновлення порушень системи управління в любых умовах обстановки і в можливі короткі строки.

УДК 355.41

Тесніков О.М., старший викладач кафедри управління логістикою
Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ВІДСІЧІ
ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ російської федерації**

В умовах безперервної трансформації характеру збройного протистояння система логістичного забезпечення формувань Національної гвардії України під час виконання завдань з відсічі збройної агресії російської федерації вимушена оперативно реагувати на будь-які виклики та нові форми та методи ведення бойових дій. На сучасному етапі розвитку Національної гвардії України забезпечення військових формувань під час виконання завдань з відсічі збройної агресії російської федерації організовано по змішаному принципу. Забезпечення здійснюється частково зі складів, які розташовані в пунктах постійної дислокації військових частин, частково отримується у інших військових частинах Національної гвардії України за територіальним принципом, частина потреб у матеріально-технічних засобах задовольняється шляхом закупівлі у зовнішніх постачальників безпосередньо в районі виконання бойових (спеціальних) завдань. При цьому необхідно враховувати, що сили і засоби логістики безпосередньо перебувають в районі виконання бойових (спеціальних) завдань. Використання високоточної зброї при веденні бойових дій, імовірність дій диверсійно-розвідувальних груп вимагають підвищення вимог до захисту, охорони та оборони матеріально-технічних засобів, транспортної інфраструктури, органів управління військовою логістикою.

Удосконалення бойової складової визначає розвиток системи логістичного забезпечення, яка дозволяє в повній мірі задовольнити потреби формувань Національної гвардії України при виконанні будь-яких завдань під час відсічі

збройної агресії російської федерації. Створюються нові засоби відновлення, які спроможні швидко і якісно проводити технічне обслуговування і ремонт техніки логістики. Але як показує досвід система логістичного забезпечення не завжди в повній мірі відповідає швидкоплинності та непередбачуваності бойових дій, а склад сил і засобів логістичного забезпечення не є оптимальним для якісного і своєчасного виконання завдань з відсічі збройної агресії російської федерації.

Для підвищення маневреності і автономності дій формувань Національної гвардії України під час виконання завдань з відсічі збройної агресії російської федерації пропонується удосконалення технічних засобів логістики, при цьому пріоритетним напрямком вважається розробка мобільних комплексів життєзабезпечення та технічних засобів логістики з високим коефіцієнтом живучості, впровадження в організацію системи логістичного забезпечення передових наукових розробок і винаходів. Виходячи із проведеного аналізу запропоновано шляхи покращення логістичного забезпечення формувань Національної гвардії України під час виконання завдань з відсічі збройної агресії російської федерації:

- оптимізація форм логістичного забезпечення і варіантів застосування сил і засобів логістики;
- оптимізація розподілу сил і засобів системи логістичного забезпечення формувань Національної гвардії України в районі виконання бойових (спеціальних завдань);
- оптимізація створення і накопичення запасів матеріально-технічних засобів та їх ешелонування у відповідності від завдань, які виконуються під час відсічі збройної агресії російської федерації;
- визначення оптимального складу сил і засобів для організації логістичного забезпечення.

УДК 354

Тилічко І.В., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки науково-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПРОТИДІЯ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИМ ГРУПАМ ТА ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ НА ВАЖЛИВОМУ ДЕРЖАВНОМУ ОБ'ЄКТІ

У сучасних умовах широкомасштабної гібридної війни проти України одним із ключових викликів державній безпеці залишається діяльність диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ) противника, а також ризики здійснення терористичних актів на об'єктах критичної інфраструктури. Важливі державні об'єкти – енергетичні підприємства, транспортні вузли, військові склади, атомні електростанції – стають пріоритетними цілями противника з метою дестабілізації ситуації, підриву економічного та оборонного потенціалу держави.

Основні напрями протидії ДРГ та терористичним загрозам:

1. Розвідувально-інформаційне забезпечення. Постійний моніторинг оперативної обстановки, взаємодія з підрозділами СБУ, ЗСУ, Національної поліції, використання безпілотних систем, систем відеоспостереження та технічної розвідки.

2. Охорона периметру об'єкта. Багаторівнева система фізичного захисту, включаючи інженерні загородження, патрулювання, контрольно-пропускні пункти та технічні засоби виявлення проникнень.

3. Тактична готовність сил охорони. Постійна бойова підготовка підрозділів Національної гвардії України та інших сил безпеки, відпрацювання сценаріїв відбиття нападу ДРГ та локалізації теракту.

4. Антитерористичні заходи. Залучення спеціальних підрозділів для нейтралізації озброєних груп, проведення превентивних операцій з виявлення агентурної мережі та схованок зі зброєю.

5. Кіберзахист та інформаційна протидія. Оскільки терористичні атаки можуть супроводжуватися кібератаками або інформаційними провокаціями, важливим є створення системи кіберзахисту та інформаційного реагування.

6. Міжвідомча взаємодія. Координація дій сил охорони об'єкта, місцевих органів влади, ДСНС, медичних служб, що забезпечує комплексне реагування на кризові ситуації.

7. Психологічна підготовка особового складу. Формування стресостійкості, готовності діяти у надзвичайних умовах та забезпечення морально-психологічної підтримки військовослужбовців.

Висновок. Протидія ДРГ та терористичним загрозам на важливих державних об'єктах вимагає комплексного підходу, який поєднує розвідувальні, технічні, організаційні та бойові заходи. Ключовим фактором ефективності є міжвідомча координація та постійна готовність підрозділів сектору безпеки і оборони до дій в умовах реальних загроз.

УДК 616-083.98

Токаренко Ю.В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

Бекетова А.В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, лейтенант

Скорик Д.В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, молодший лейтенант

АДАПТИВНІ ПРИНЦИПИ ОНЛАЙН-ОСВІТИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ

Тактична медицина (ТМ), що охоплює надання невідкладної допомоги в умовах бойових дій або надзвичайних ситуацій із високим ступенем загрози (наприклад, за протоколами ТССС/ТЕСС), є критично важливою для зниження кількості запобіжних смертей від травм. Актуальність теми онлайн-освіти в ТМ значно зросла, особливо в контексті сучасних конфліктів та криз (зокрема, з початком повномасштабної війни в Україні), що вимагають швидкого, масового та географічно не обмеженого навчання як військових, так і цивільних. Дистанційне навчання дозволяє подолати географічну ізоляцію, забезпечити безперервність освітнього процесу, зменшити час на дорогу та підтримувати постійну готовність медичного персоналу та військових. Аналіз останніх досліджень підтверджує зростаючий інтерес до інтеграції елементів дистанційного навчання в медичну освіту, зокрема в сферах, що стосуються реагування на надзвичайні ситуації та травми. Дослідження, проведені під час пандемії COVID-19, продемонстрували, що дистанційне навчання (вебінари, телеконференції) є ефективним для навчання бойових медиків, а більшість

опитаних викладачів підтримали його продовження після завершення кризи, відзначаючи переваги у гнучкості та зменшенні часу на поїздки. Сприйняття e-learning: Дослідження щодо використання e-learning для навчання реагування на надзвичайні ситуації показало позитивне сприйняття студентами, які відзначили покращення знань, корисність контенту та можливість навчатися у власному темпі та з будь-якого місця. Відсутність єдиних підходів: З іншого боку, публікації вказують на те, що наразі немає уніфікованих світових підходів до викладання основ ТМ у медичних закладах вищої освіти. Існує консенсус щодо мінімального набору медичних компетенцій для провайдерів ТМ, але їхня інтеграція в онлайн-формат все ще вимагає стандартизації. Необхідність симуляцій: Важливо, що практичні навички ТМ, як-от евакуація пораненого, та протокол MARCH, не можуть бути повноцінно освоєні лише онлайн; вони вимагають практичних симуляцій, максимально наближених до реальних умов. Дослідження підкреслюють, що онлайн-освіта в ТМ повинна ґрунтуватися на адаптивних принципах, які поєднують теоретичний і когнітивний аспекти з необхідністю розвитку практичних навичок. Онлайн-формат забезпечує високу гнучкість (асинхронні відеопосібники, модулі, вебінари), дозволяючи слухачам самостійно обирати темп і місце навчання, що критично важливо для працюючих фахівців або осіб у зоні ризику. Онлайн-курси ефективно покривають теоретичні аспекти та когнітивні цілі, такі як засвоєння основних принципів ТМ (CUF, TFC, TACEVAC) та протоколу MARCH. Удосконалення дистанційних курсів потребує створення якісного мультимедійного контенту, включаючи відеопосібники та віртуальні симуляції, для максимально реалістичної демонстрації навичок і процедур. Навчальний контент має бути чітко сфокусований на життєво необхідних втручаннях, що запобігають найчастішим причинам смерті на полі бою. Онлайн-освіта в тактичній медицині є високоактуальним і ефективним інструментом для передачі теоретичних знань і когнітивного навчання ключовим принципам ТМ. Вона забезпечує масштабованість, швидкість розгортання та доступність навчання, що є незамінним у кризових ситуаціях. Проте, онлайн-формат не може повністю

замінити практичні заняття. Ефективна модель онлайн-освіти в ТМ повинна бути гібридною, поєднуючи високоякісний, інтерактивний дистанційний теоретичний контент із обов'язковими очними симуляційними тренуваннями та відпрацюванням мануальних навичок. Розробка стандартів гібридного навчання: Створення уніфікованих навчальних програм та критеріїв оцінювання, які б чітко розмежовували та інтегрували онлайн-теорію та практичні офлайн-компоненти. Проведення досліджень, спрямованих на оцінку реального впливу онлайн-навчання на здатність провайдерів ТМ застосовувати знання в умовах високого стресу та на показники виживання поранених.

УДК 355.4

Толстоносов Ю.М., молодший науковий співробітник НДЛ СБЗ НГУ ННІ ЗДБ, Національна академія НГУ

Толстоносов Д.Ю., кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри бойового та логістичного забезпечення, Київський інститут НГУ

Толстоносова С.Г., заступник командира роти по РОС БЗНП, військова частина 3007

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВОГНЕВОЇ ПІДТРИМКИ БРИГАДИ: ІНТЕГРАЦІЯ АРТИЛЕРІЇ, МІНОМЕТІВ ТА ДРОНІВ-КАМІКАДЗЕ

Сучасна російсько-українська війна стала каталізатором докорінних змін у підходах до ведення бойових дій. Традиційні моделі вогневої підтримки, що базувалися на централізованому застосуванні артилерії, поступово змінюються на більш гнучкі, інтегровані системи, де важливу роль відіграють не лише гармати та міномети, але й безпілотні літальні апарати, особливо дрони-камікадзе.

На бригадному рівні ця трансформація набуває особливого значення, адже саме тут формується оперативна ефективність прийняття рішень, їх швидкість, точність та координація дій.

До початку повномасштабного вторгнення рф в Україну вогнева підтримка на бригадному рівні мала переважно класичну структуру, основний акцент якої робився на застосуванні штатних артилерійських та мінометних підрозділів.

Починаючи з 2022 року, ситуація кардинально змінилася. Масове використання дронів різних типів – від розвідувальних Mavic до ударних FPV – створило нову архітектуру вогневої взаємодії. Умовно кажучи, тепер «очі», «руки» та «мозок» вогневої системи злилися в єдину мережу.

Якщо раніше головним завданням артилерійських батареї було створення «вогневого валу» або площинне ураження, то тепер головна вимога – точність.

Міномети – зброя ближчої підтримки підрозділів, яка забезпечує гнучкість і швидкість реагування на рівні батальйону. В умовах сучасних боїв, особливо під час штурмових дій або оборони населених пунктів, саме міномети часто стають головним засобом вогневої підтримки підрозділів. Інтеграція мінометів із системами БпЛА дозволяє коригувати вогонь у режимі реального часу та виконувати високоточні удари навіть по рухомих цілях, що особливо важливо в умовах маневреної та швидкоплинної війни.

Новим та революційним елементом сучасної вогневої підтримки стали дрони-камікадзе (FPV-дрони з вибуховим навантаженням), які докорінно впливають на баланс сил та архітектуру поля бою шляхом успішного знищення бронетехніки, артилерії, командних пунктів і живої сили противника без залучення артилерійських підрозділів чи авіації.

Ключова перевага застосування FPV-дронів полягає у економічній ефективності: дрон за кількесот доларів може знищити ціль, вартість якої вимірюється мільйонами доларів.

Враховуючи позитивну динаміку застосування FPV-дронів в бригадах (батальйонах) створюються окремі батальйони (роты) ударних дронів, які в бою взаємодіють з піхотними, мінометними та артилерійськими підрозділами.

Така інтеграція дозволяє: проводити розвідку (дорозвідку) цілей та уражати (знищувати) їх; суттєво економити боєприпаси; знижувати ризики втрат особового складу; оперативно адаптуватися до змін на полі бою; використовувати групи FPV-дронів в ролі прикриття або «вогневої підтримки» під час контратак або оборони своїх позицій.

Основним викликом для підрозділів вогневої підтримки бригади є об'єднання всіх компонентів у єдину інформаційну мережу. Мережоцентричний підхід передбачає, що елементи – артилерія, міномет, дрон, спостерігач, командир – є частиною спільного інформаційного поля, де дані про противника миттєво обробляються, а рішення приймаються автоматизовано.

Так, для досягнення цієї мети підрозділи вогневої підтримки інтегруються з цифровими системами (платформами) управління, такі як Кропива, GIS Arta, Delta та інші. Ці системи дозволяють оперативно отримувати дані від дронів, супутників, спостерігачів та миттєво надавати координати підрозділам для ураження СіЗ противника, що дозволяє скоротити процес від виявлення цілі та її знищення до однієї хвилини.

Попри значний прогрес, інтеграція вогневої підтримки стикається з низкою проблем: нестача боєприпасів і техніки; обмежений ресурс артилерійних стволів; нестабільність зв'язку та електронне придушення з боку противника; відсутність уніфікованих стандартів між підрозділами різних бригад; підготовка висококласних фахівців для роботи з інтегрованими системами.

Розвиток системи вогневої підтримки на бригадному рівні – не просто технологічне оновлення, а фундаментальна зміна всієї військової філософії. Інтеграція артилерії, мінометів і дронів-камікадзе в єдине цифрове середовище, створює ефективну, мобільну та автоматизовану систему ураження противника. Успіх України в цій сфері визначатиме не лише ефективність оборони, а й здатність вести сучасну, високоінтенсивну війну за стандартами XXI століття.

УДК 355.4

Толстоносов Ю.М., молодший науковий співробітник НДЛ СБЗ НГУ ННІ ЗДБ, Національна академія НГУ

Толстоносов Д.Ю., кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри бойового та логістичного забезпечення, Київський інститут НГУ

Толстоносова С.Г., заступник командира роти по РОС БЗНП, військова частина 3007

ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ КОМАНДНИХ ПУНКТІВ БРИГАДИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Війна ХХІ століття змінила уявлення про те, як має виглядати та функціонувати командний пункт (КП) бригади. Якщо раніше КП асоціювався з надійно укріпленим центром управління, розташованим в тилу, то сьогодні це – мобільний, розосереджений і гнучкий пункт управління, що постійно змінює своє місце. Сучасні бойові дії, зокрема в російсько-українській війні, показали, що головним викликом є не лише фізичний захист КП, а й здатність зберегти управління підрозділами у надзвичайно динамічному середовищі, насиченому розвідкою, дронами, засобами радіоелектронної боротьби (РЕБ) та високоточною зброєю.

Командний пункт – це «мозок» військової частини, де приймаються рішення, віддаються накази, аналізується інформація з поля бою та координуються дії підрозділів. Тому його знищення або навіть тимчасове виведення з ладу може призвести до втрати управління цілою бригадою.

російсько-українська війна стала полігоном для застосування нових технологій. Сотні БпЛА у небі, засоби радіолокації та космічної розвідки роблять неможливим існування «невидимого» КП так як ворог здатний виявити навіть короткочасну активність – тепловий слід генератора, радіосигнал, скупчення мобільних телефонів або військової техніки.

Особливу небезпеку становлять баражуючі боєприпаси («дрони-камікадзе») та далекобійні ракети, що можуть вражати ціль на відстані сотень кілометрів. Саме тому сили безпеки та оборони України стали відмовляються від створення традиційних великих КП і переходять до системи мобільних, гнучких центрів управління, які, в разі потреби здатні швидко змінити місце розташування.

На думку військових експертів, в умовах сучасної війни головними принципами організації КП є:

- живучість – здатність зберігати функціональність навіть під час вогневих ударів та втрати зв'язку. Сучасний КП не має бути єдиним стаціонарним об'єктом, а повинен ділитися на кілька розосереджених структурних підрозділів, кожен з яких може виконувати певні функції управління;

- мобільність. КП має бути спроможним змінювати місце розташування за короткі терміни часу для виводу його із-під вогневого удару, що потребує завчасно підготовлених запасних районів та маршрутів відходу (евакуації);

- маскування. Для цього використовують природні укриття, лісосмуги, камуфляжні сітки, теплові пастки. Навіть дрібні деталі (розташування генератора, наявність антен, тощо) можуть демаскувати позицію КП;

- облаштування хибних КП;

- захист інформації та зв'язку. Радіоелектронна боротьба (РЕБ), злам каналів зв'язку або перехоплення інформаційних даних здатні паралізувати роботу КП. Тому необхідно впроваджувати принцип множинності каналів зв'язку (радіо, супутниковий, оптичний, резервний зв'язок), які мають бути зашифрованими;

- підготовка посадових осіб. Посадові особи КП мають бути навчені працювати в умовах стресу, втрати зв'язку, часткової дезорганізації. Важливою є здатність швидко приймати рішення на основі неповних даних;

- ротація персоналу. Постійна фізична та психологічна напруга, нестача сну та інформаційне перевантаження можуть призвести до помилок в прийнятті важливих рішень;

– можливість автономної роботи. КП повинен бути спроможним функціонувати в автономному режимі до 3 діб завдяки створеному резерву генераторів (акумуляторів), палива, води, продовольства та медичних засобів.

Отже, підготовка та захист КП бригади – це процес, який поєднує технічну, організаційну, інформаційну та психологічну складові. Сучасна війна показала, що без мобільності, маскуванню, резервних каналів зв'язку та підготовлених органів управління, навіть найкраще обладнаний КП може бути знищений. Український досвід доводить: виживання системи управління – це не випадковість, а результат системної підготовки, технологічної гнучкості та вмілого поєднання старих принципів із новими реаліями війни.

УДК 159.922.8:616.8-009.63:351.862

Топчило А.В., ад'юнкт ад'юнктури Національний університет цивільного захисту України, майор служби цивільного захисту

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПОРАНЕНЬ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ

Протягом останніх трьох років Україна постійно зазнає масованих атак із застосуванням ракет і дронів, наслідком яких є численні надзвичайні ситуації, зупинка роботи підприємств та людські жертви. Рятувальники ДСНС України першими виїжджають на місця уражень, проводять пошуково-рятувальні операції, ліквідують руйнування та евакуюють постраждалих. Їхня робота ускладнюється тим, що ворог нерідко здійснює повторні прицільні удари саме по рятувальниках під час виконання ними службових завдань, що призводить до зростання кількості поранених серед персоналу.

На початок квітня 2025 року 351 співробітник ДСНС України отримав поранення внаслідок повномасштабного вторгнення, і ця цифра продовжує невпинно зростати. Водночас в українській науковій літературі тема

психологічних наслідків поранення рятувальників та їх подальшого відновлення й профілактики кризових станів залишається майже нерозкритою, що підкреслює важливість та актуальність дослідження цього напрямку.

Поглиблений підхід до роботи з пораненими висвітлено у дослідженні Кокуна О.М., Пішко І.О., Лозінської Н.С. та інших (2023), де детально розглянуто надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам і членам їхніх родин. Доповнюють цю наукову площину праці Карамушки Т.В., Полівко Л.Ю. та Вісіч О.Ю. (2023), у яких описано специфіку психологічного супроводу військових, що зазнали ампутацій унаслідок бойових дій. Хоча ці дослідження зосереджені переважно на військовослужбовцях, їхні результати мають важливе прикладне значення і для розробки системи психологічного відновлення поранених рятувальників ДСНС України, адже останні стикаються з подібними травматичними переживаннями та викликами під час служби.

З цією метою науковцями навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології навчально-наукового інституту оперативно-рятувальних сил Національного університету цивільного захисту України з квітня по липень 2025 року було проведено пілотажне дослідження. Опитано 44 рятувальника з підрозділів Дніпропетровської, Запорізької, Миколаївської та Одеської областей, поранених у ході виконання службових обов'язків упродовж останніх двох років для з'ясування психологічних наслідків отриманих поранень.

Результати дослідження свідчать, що отримання поранення під час виконання службових завдань рятувальниками ДСНС України істотно впливає на їхній психоемоційний стан, незалежно від ступеня тілесних ушкоджень. Водночас серед рятувальників, які перенесли ампутації, виявлено значно вищий рівень посттравматичної симптоматики, психосоматичних розладів, тривожно-депресивних емоцій та порушень сну порівняно з пораненими без ампутацій.

Наприклад, аналіз за методикою «Анкета виявлення психосоматичних розладів» (Чабан О.С., Хаустова О.О.) виявив суттєві відмінності між групами: 83,23 % рятувальників, які зазнали ампутацій, мали виражені психосоматичні скарги, що відображає високе емоційне напруження та проблеми з адаптацією.

У групі без ампутацій лише 8,33 % учасників засвідчили наявність подібних труднощів, тоді як більшість не демонстрували симптомів клінічного рівня.

Отримані дані підтверджують потребу у впровадженні диференційованих програм психологічного відновлення, що мають враховувати тяжкість поранення та забезпечувати раннє залучення фахівців з психічного здоров'я. Оптимальним шляхом у цьому напрямі виступає застосування мультидисциплінарного підходу, який дозволить забезпечити комплексне відновлення поранених рятувальників та підвищити їхню психологічну стійкість у подальшій професійній діяльності.

УДК 159.9.075

Халеп В.В., старший викладач-начальник парашутно-десантної служби навчально – наукового інституту забезпечення державної безпеки, Національна академія Національної гвардії України, полковник

ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІК ТА ПРИЙОМІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІДРОЗДІЛУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ СТРИБКА З ПАРАШУТОМ

Розглянуто спеціальні техніки та прийоми, які можуть допомогти військовослужбовцю підрозділу спеціального призначення подолати свої страхи, з метою сформування в нього оптимальну стартову готовність та психологічну стійкість до виконання стрибків з парашутом.

В лавах Національної гвардії України існують різноманітні підрозділи та військові частини з відповідними функціями щодо виконання поставлених перед ними службово-бойових завдань. Так, на ряду з ними є підрозділи спеціального призначення, які виконують специфічні завдання за допомогою використання особовим складом парашутів та парашутних систем. Ці завдання пов'язані з

тактикою ведення бойових дій, які проводяться за допомогою десантування особового складу в глибокий тил противника з метою знищення або захоплення його командних пунктів та особливо важливих об'єктів стратегічного значення, утримання важливих ділянок до підходу основних військ (сил). З метою якісного виконання бойової задачі, особовий склад спеціального призначення повинен бути психологічно підготовлений та вміти користуватися методиками щодо регуляції власних психічних станів під час проведення десантування, наприклад: відділення від повітряного судна військово-транспортної авіації, приземлення в складних умовах на невідому місцевість тощо. Психологічна стійкість спецпризначенця повинна бути загартована до сприйняття фізичних і психологічних перевантажень організму, так як умови десантування можуть бути різними, на різній висоті, в різних погодних, кліматичних умовах та пори року, як в день так і вночі. Важливим є і питання вступу спецпризначення в бій, ще перебуваючи у повітрі, що суттєво може впливати на виконання стрибка з парашутом, так як страх отримати кульове поранення або загинути в повітрі, опановує над особистістю, всі ці фактори викликають напруженість яка проявляється скованістю, непомірністю, поганою координацією, а найчастіше і недоцільністю рухів, разом з цим думки, почуття та інші психічні процеси загострюються до краю, створюють величезну емоційну напругу.

УДК 343

Черпаха Р.Е., старший викладач кафедри "Безпека праці та навколишнього середовища" Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"

Білецький С.В., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент, доцент кафедри "Безпека праці та навколишнього середовища" Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"

Рудаков С.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри державного нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки Національного університету цивільного захисту України

**БАЗОВА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО РЕСУРСУ**

У контексті збройної агресії російської федерації проти України особливо важливо забезпечити Збройні Сили України, інші військові формування, створені згідно із законодавством, а також спеціальні правоохоронні органи достатньою кількістю підготовлених до служби громадян. Це необхідно для виконання обов'язків у запасі, проходження служби у військовому резерві та участі у бойових діях.

В закладах вищої освіти всіх форм власності, вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, навчальних частинах (центрах) Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення та Держспецтрансслужби, закладах освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, та тренінгових центрах органів поліції зі здобувачами вищої освіти та поліцейськими проводиться Базова загальновійськова підготовка (далі – БЗВП). Програма БЗВП розроблена з урахуванням сучасних викликів та досвіду провідних європейських

країн, зокрема Польщі, Фінляндії та країн Балтії та інтегрується в освітній процес закладів вищої освіти.

Метою підготовки є здобуття громадянами України військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Для ефективного проведення БЗВП необхідно дотримуватися низки ключових принципів. Серед них – систематичність і послідовність навчання, що передбачає поступовий перехід від простого до складного та від відомого до нового. Важливо навчати саме того, що є актуальним на війні, що потребує постійного аналізу бойових дій і впровадження найдієвіших тактичних прийомів. Щільність навчання означає максимальне залучення здобувачів освіти до практичних занять. Свідомість, активність і самостійність учасників навчання досягається шляхом створення мотиваційного середовища, де вони прагнуть до знань і вдосконалення власних навичок. Наочність навчання передбачає моделювання реальних умов сучасного бою, включаючи фізичне та психологічне навантаження. Колективність і індивідуальний підхід забезпечують адаптацію навчання до рівня підготовки кожного здобувача, з опорою на командну роботу. Нарешті, єдність навчання і виховання означає, що разом із формуванням військових навичок необхідно розвивати моральні якості, бойовий дух і психологічну стійкість.

Навчальний процес має бути організований так, щоб забезпечити повне та якісне досягнення цілей підготовки. Для цього необхідно ретельно планувати навчальні заняття, визначаючи чіткі завдання, зміст і методи їх реалізації; здійснювати постійний контроль за ходом підготовки, аналізувати її ефективність і своєчасно надавати методичну підтримку здобувачам освіти; інтегрувати в освітній процес реальний бойовий досвід, що дозволяє зробити навчання більш практичним, актуальним і наближеним до умов сучасної війни.

Навчання в рамках БЗВП, слід застосовувати з творчим підходом, враховуючи необхідність зацікавити здобувачів освіти військовою службою, а

також мотивувати їх до патріотизму та усвідомлення свого Конституційного обов'язку - захищати Батьківщину. Програма підготовки передбачає постійну роботу над вдосконаленням змісту та тематики підготовки, впровадженням нових, більш ефективних форм і методів навчання, а також сучасних методик і технологій, спрямованих на формування стійкої морально-психологічної готовності здобувачів освіти до служби, високого рівня патріотизму та відданості українському народові.

УДК 355.45:351.74(477)

Чупровський В. В., викладач кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України

ВИЯВЛЕННЯ ПРОГАЛИН ТА ПРОПОЗИЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНВОЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У сучасних умовах ведення бойових дій на території України питання ефективної організації конвоювання військовополонених підрозділами Національної гвардії України набуває особливої актуальності. Зростання кількості військовополонених, ускладнення логістичних маршрутів та необхідність дотримання норм міжнародного гуманітарного права вимагають вдосконалення існуючої системи конвоювання.

Нормативно-правове регулювання цієї діяльності базується на Положенні про службу з конвоювання осіб, узятих під варту, а також на Порядку поводження з військовополоненими в особливий період, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України №721 від 17 червня 2022 року.

Попри наявність нормативної бази, у практиці підрозділів НГУ спостерігаються певні прогалини. Серед основних проблем можна виокремити: відсутність уніфікованих стандартних операційних процедур, для всіх етапів

конвоювання; недостатню технічну оснащеність (спецтранспорт, засоби фіксації, системи відеоспостереження); обмежену підготовку особового складу щодо психологічних аспектів роботи з військовополоненими; а також відсутність єдиної електронної системи обліку військовополонених.

Для вдосконалення служби з конвоювання доцільно: розробити та впровадити уніфікований стандарт дій персоналу, який включатиме алгоритми реагування в надзвичайних ситуаціях; створити єдиний електронний реєстр військовополонених для обміну даними між відповідальними структурами; запровадити регулярні тренінги з міжнародного гуманітарного права, тактики деескалації конфліктів і надання домедичної допомоги.

Крім того, необхідно забезпечити конвойні підрозділи сучасним спецтранспортом, засобами зв'язку та системами GPS-моніторингу, що підвищить безпеку та прозорість процесу. Важливо також налагодити співпрацю з Міжнародним комітетом Червоного Хреста та іншими гуманітарними організаціями з метою контролю за дотриманням прав військовополонених.

Отже, підвищення ефективності та гуманності служби з конвоювання можливе лише за умови поєднання правових, організаційних, технічних і освітніх заходів. Реалізація зазначених пропозицій сприятиме зміцненню дисципліни, підвищенню рівня безпеки та забезпеченню дотримання міжнародних стандартів у діяльності підрозділів Національної гвардії України.

УДК 355.4

Шаклеїн О.С., викладач кафедри забезпечення державної безпеки навчально-наукового інституту забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, майор

ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СУДОВОЇ ВАРТИ ДО ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Порядок підготовки особового складу судової варті до виконання службових завдань підрозділами Національної гвардії України (НГУ) визначається чинним законодавством України, зокрема:

- Законом України «Про Національну гвардію України»,
- Законом України «Про судоустрій і статус суддів»,
- Положенням про службу судової охорони,
- Наказами МВС України та внутрішніми нормативно-правовими актами НГУ.

Ось узагальнений порядок підготовки:

1. Формування особового складу

- Відбір військовослужбовців НГУ для несення служби у складі судової варті.
- Медичний огляд, психологічне тестування, перевірка фізичної підготовки.
- Перевірка кандидатів на наявність судимостей, дисциплінарних стягнень, лояльність до держави.

2. Базова професійна підготовка

- Проходження курсів первинної професійної підготовки в навчальних центрах НГУ.
- Вивчення:
- Конституції України,

- Закону України «Про Національну гвардію України»,
- Кримінального процесуального кодексу України,
- Порядку конвоювання, охорони підсудних та осіб у залі суду,
- Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.12.2019 №1090

«Про затвердження Положення з організації конвоювання військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України»

3. Спеціальна підготовка

Поглиблене навчання за такими напрямками:

1. Тактична підготовка

- дії в разі надзвичайних ситуацій у суді;
- блокування, евакуація, охорона приміщень суду.

2. Правова підготовка

- правила поведження з учасниками судового процесу;
- законність застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів,

зброї.

3. Психологічна підготовка

- робота з агресивними або емоційно-нестабільними особами;
- стресостійкість і самоконтроль у конфліктних ситуаціях.

4. Фізична та вогнева підготовка

- вправи зі зброєю;
- боротьба без зброї (рукопашний бій);
- захист об'єктів і осіб.

5. Медична підготовка

- надання домедичної допомоги;
- евакуація поранених/потерпілих із судової зали.

4. Злагодження підрозділів:

- проведення спільних тренувань і навчань:
 - з підрозділами поліції;
 - зі службою судової охорони;
 - з медичними службами.

5. Оцінювання готовності:

- здача заліків (тестування, практичні справи);
- атестація за результатами навчання;
- допуск до виконання завдань судової варти.

6. Постійне удосконалення:

- регулярні тренування та службові навчання;
- повторна підготовка (1-2 рази на рік);
- аналіз та розбір реальних інцидентів для покращення тактики дій.

УДК 355.4

Шерстюк А. Д., старший викладач кафедри забезпечення державної безпеки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**АНАЛІЗ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНОЇ (ТЕРОРИСТИЧНОЇ)
ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ**

У відповідності до Закону України однією з основних функцій Національної гвардії України є участь у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (ДРС). В умовах гібридної війни ця функція не тільки не відійшла на другий план, а набула ще більшої актуальності. Тому необхідно чітко розуміти актуальні способи та засоби, які використовуються росією (рф) для ведення диверсійно-розвідувальної (терористичної) діяльності проти України з метою більш ефективної протидії.

Статистика диверсійно-терористичної діяльності російських окупаційних військ свідчить, що вони охоплюють всі регіони України. Зафіксовано злочини з ознаками терактів та диверсій, які були спрямовані на вбивство військовослужбовців, пошкодження транспортних засобів, якими вони користуються, знищення об'єктів залізничної та цивільної інфраструктури. Їх мета — завдання шкоди місцевим органам влади, створення напруженої

обстановки через знищення його живої сили, військової техніки і матеріальних засобів, порушення роботи управління і логістики, зрив тих чи інших заходів, які проводяться владою, і тим самим послаблення державної влади в цілому.

З початку повномасштабного вторгнення рф в Україні зафіксовано майже півтори тисячі випадків несанкціонованих втручань в роботу залізничної інфраструктури (анонімні повідомлення про мінування вокзалів, потягів, станцій; фізичне пошкодження обладнання об'єктів залізниці; перекриття руху потягів тощо). Продовжують вчинятись злочини спрямовані на пошкодження та знищення майна військовослужбовців сил оборони України. Найбільш часто фіксуються факти диверсійних посягань на наступні об'єкти :

- об'єкти залізничної інфраструктури, які вчиняються шляхом пошкодження та знищення обладнання, у більшості випадків - релейних шаф;
- підпали трансформаторних підстанцій, що здійснюють живлення веж мобільних операторів;
- підпали транспортних засобів військовослужбовців.

На відміну від традиційного уявлення, де ДРГ – це підрозділ спеціального призначення переважно регулярних військ противника, на сьогодні зберігається стала тенденція до залучення російськими спецслужбами в якості ДРГ осіб з уразливих категорії українського народу (у тому числі дітей) для вчинення терактів на території України, що є частиною гібридної стратегії рф з підризу стабільності в Україні. Вказані особи залучаються до протиправної діяльності російськими спецслужбами шляхом пропонування їм грошової винагороди, примусу, маніпуляції, обману чи залякування через інтернет-месенджер «Телеграм». Зокрема, вони підбурюють агентів до закладення вибухівки в людних місцях, плануючи підірвати їх разом із пристроєм, аби не лише спричинити максимальні втрати серед цивільного населення, а й створити атмосферу страху, дестабілізації та недовіри до державних інституцій. При цьому міни (заряди) встановлюються на годинниковий або радіокерований підризу. Тому після вдалого проведення диверсій зазвичай неможливо виявити місце перебування ДРГ.

Також в Україні у незаконному обігу перебуває багато військових засобів ураження, які були вивезені із районів ведення бойових дій та деокупованих територій. Велика кількість цих засобів використовується для здійснення терористично-диверсійних актів, провокацій та насильницьких акцій.

Таким чином, поряд з наявністю у незаконному обігу великої кількості зброї, головним аспектом російської гібридної війни є активне залучення уразливих категорії українського населення, у тому числі дітей. Враховуючи це слід визначати відповідні заходи протидії їх діяльності.

УДК 341.3

Яременко Ф.В., старший викладач кафедри підготовки офіцерів запасу Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Україна, м. Харків)

Лобас Є.К., студентка 1 курсу кафедри підготовки офіцерів запасу Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Україна, м. Харків)

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ ОБОРОНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

У сучасних умовах збройної агресії Росії проти України, питання підготовки кадрів сил оборони набуває особливого значення, адже від якості цієї підготовки залежить ефективність національної безпеки, стійкість держави та захист її суверенітету. Система підготовки військових кадрів розглядається не лише як організаційно-технічна діяльність, а як складний правовий механізм.

Тема підготовки кадрів сил оборони в умовах сучасної збройної агресії є надзвичайно актуальною, адже якість військових кадрів визначає боєздатність і стійкість держави. Збройна агресія проти України висунула нові вимоги до системи військової освіти, мобілізації та професійної підготовки - необхідні

фахівці, здатні діяти в умовах гібридної війни, кіберзагроз і високотехнологічного бою. Сучасні обставини потребують оновлення правової бази, запровадження міжнародних стандартів НАТО, розвитку системи безперервної освіти військовослужбовців і забезпечення їх соціального та правового захисту. Підготовка кадрів сьогодні - це не лише питання оборони, а й формування професійної, патріотичної еліти, здатної гарантувати національну безпеку України та її незалежність.

Основою підготовки кадрів є Конституція України, зокрема статті 17 і 65, які визначають захист Вітчизни обов'язком громадян і пріоритетом держави. На цій основі функціонує система законів: «Про національну безпеку України», «Про оборону України», «Про військовий обов'язок і військову службу». Вони регулюють правові засади військової служби, порядок підготовки кадрів і відповідальність за ухилення від обов'язку захисту держави. Щодо нормативно-правового регулювання військової освіти і професійної підготовки, то закон «Про військовий обов'язок і військову службу» гарантує підготовку громадян через систему військових кафедр, ліцеїв та вищих навчальних закладів. У період збройної агресії навчання стало більш практичним і адаптованим до бойових умов. Програми оновлюються з урахуванням стандартів НАТО, що підвищує рівень сумісності та професіоналізму військових фахівців. Закон «Про правовий режим воєнного стану» розширює повноваження органів влади щодо мобілізації й підготовки кадрів. Освітні програми скорочуються для прискореного навчання офіцерів і сержантів. Закон «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» визначає обов'язки громадян і гарантії соціального захисту мобілізованих та їхніх сімей. Також сюди варто зазначити міжнародно-правові стандарти підготовки кадрів оборони. Україна зобов'язана навчати військовослужбовців нормам міжнародного гуманітарного права - згідно з Женевськими конвенціями. Військова освіта інтегрується з принципами НАТО - демократичний цивільний контроль, прозорість процедур, гендерна рівність і повага до прав людини. Це сприяє підвищенню ефективності та легітимності українських сил оборони.

Отже, підготовка кадрів сил оборони є одним із найважливіших чинників зміцнення національної безпеки України в умовах триваючої збройної агресії. Конституційні норми, законодавство у сфері оборони та стандарти НАТО формують цілісну правову основу для розвитку професійних, дисциплінованих і мотивованих військових фахівців. Подальше вдосконалення системи підготовки кадрів, впровадження сучасних технологій навчання й посилення соціального захисту військовослужбовців є необхідними умовами для зміцнення обороноздатності, збереження суверенітету та стабільного розвитку України.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО.....	4
Бацамут В.М.....	7
МЕТОД РОЗПІЗНАВАННЯ ОБРАЗІВ ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ЗНИЩЕННЯ БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ ВОРОГА НА ПОЛІ БОЮ	
Бондаренко М.П.....	9
ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	
Бондаренко О.Г., Тітов О.В., Кайдалов Р.О.....	11
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Брюхно Є.В., Дрібноход Д.А.....	14
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	
Брюхно О.Г.....	17
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ «СТРЕСУ ОЧІКУВАННЯ» ЧЛЕНАМИ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ЗНИКЛИ БЕЗВІСТИ ЗА ОСОБЛИВИХ ОБСТАВИН	
Булачек В.Р., Білінський Б.В.....	20
ПРОФЕСІЙНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СЛУЖБ СУПРОВОДУ ДО СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Бутрик С.М.....	22
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ FPV- ДРОНІВ ТА ІНЖЕНЕРНИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОТИВНИКОМ ШТУРМОВИХ ДІЙ НА МОТОЦИКЛАХ	
Варакута В.П., Варакута М.В., Стародубцев С.О.....	26
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ПРОБЛЕМИ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ХАРКІВСЬКОЇ НАСТУПАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ 2022 Р.	
Власенко О.В.....	29
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВСЕБІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СИЛАМИ ДСНС УКРАЇНИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ.	
Волинчук О.А.....	32
ПЕРЕХОПЛЮВАЧІ СИГНАЛІВ ВІДЕОЗВ'ЯЗКУ НА БАЗІ БПЛА МУЛЬТИРОТОРНОГО ТИПУ	
Волощук М.А.....	34
СУПЕРЕЧЛИВІ НОРМИ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ – ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	

Головань О. М., Назаренко О. Л.....	36
ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ВОГНЕВИХ ГРУП У СИСТЕМІ АКТИВНОЇ ОБОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Городнов В.П., Овчаренко В.В.....	38
ТЕХНОЛОГІЯ ПРОГНОЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОТИПОВІТРЯНОГО БОЮ УГРУПОВАННЯ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Драган Ю.А.....	39
СИСТЕМА КОНТРОЛЮ, ЯК ФУНКЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ	
Драган Ю.А.....	41
ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПЛАНУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ВІЙСЬКОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ, ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ.	
Драган Ю.А.....	43
ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНА РОБОТА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ.	
Євпак С.В.....	45
ВИКОРИСТАННЯ VR/AR ТЕХНОЛОГІЙ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВОДОЛАЗІВ-САПЕРІВ ДСНС УКРАЇНИ	
Єфімов Г.В., Скиданенко В.В.....	47
ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СКЛАДОВИМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ ВАЖЛИВА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ	
Жогло О.В., Жогло В.М.....	49
КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ: ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ФІЗИЧНІ АСПЕКТИ	
Іващенко С.М.....	51
ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Касаткін Є.В., Ринський І.М.....	53
МІСЦЕ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ПРИ ВИКОНАННІ ОСНОВНИХ ЗАДАЧ У СКЛАДІ СИЛ БЕЗПЕКИ І СИЛ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ НА ОПЕРАТИВНОМУ РІВНІ	
Ковтун А.В.....	55
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ	
Ковтун А.В., Нестеренко С.І.....	57
ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І З'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВЕДЕННІ БОЙОВИХ ДІЙ	

Косяк О.Г.	59
АСПЕКТИ ВИБОРУ МІСЦЯ РОЗМІЩЕННЯ КОМАНДНОГО ПУНКТУ ТАКТИЧНОЇ ЛАНКИ ПІД ЧАС ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	
Кулешов О.В.	61
СИНЕРГЕТИЧНА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ У ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	
Купін С.П.	63
ВЗАЄМОДІЯ МЕХАНІЗОВАНИХ ПІДРОЗДІЛІВ І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІСЬКИХ БОЇВ	
Масіц В.В.	65
ІНТЕГРУВАННЯ БАЛІСТИЧОГО КАЛЬКУЛЯТОРА ТА МАШИННОГО ЗОРУ НА БАЗІ БПЛА МУЛЬТИРОТОРНОГО ТИПУ	
Музичак А.З., Горбов О.М., Пашуба А.С.	67
ОПТИМАЛЬНА КОНСТРУКЦІЯ НАЗЕМНОГО РОБОТИЗОВАНОГО КОМПЛЕКСУ З УМОВ МАНЕВРНОСТІ	
Назаренко О. Л., Годлевський С. О.	69
ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ АКТИВНОЇ ОБОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Наконечний В.С., Побережний А.А.	71
ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	
Неклонський І.М.	73
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ	
Немеришин В.М.	75
ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	
Онопрієнко О.С.	76
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІСЛЯ ВТЕЧІ З ПОЛОНУ (ВИХОДУ З ОТОЧЕННЯ)	
Півторацький В.В.	79
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИСОКОГО ТИСКУ	
Платонов В.М.	81
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРОТЕХНІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДСНС УКРАЇНИ	
Прозванюк О.В.	83
ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Решетіло Д.В.	85
ДО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	

Романюк В.А.	87
НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД	
Романюк В.А., Фещенко А.Б.	89
ОПЕРАТИВНА ГОТОВНІСТЬ ТИПОВОГО ФРАГМЕНТУ ВІДОМЧОЇ ЦИФРОВОЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ	
Росляков О.В., Суконько С.М., Горєлишев С.А	91
ОПЕРАТИВНЕ ПІДСИЛЕННЯ ОБОРОНИ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК: БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗПОДІЛУ РЕЗЕРВІВ НГУ	
Сабодаш А.А.	93
ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ КІНОЛОГІЧНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ ПРИ СПІЛЬНОМУ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ	
Семенов С.С.	94
КОРУПЦІЯ ЯК ТІНЬОВА ФОРМА СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Семенюк В.І., Василенко В.В., Жуйков Д.Б.	97
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕЗЕРВІВ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПОПОВНЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	
Синенький В.М., Курляк М.Д.	99
ВПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ПОРЯДКУ ДІЙ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	
Стародубцев С.О.	101
ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЧАСТИНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	
Тесніков О.М.	103
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ російської федерації	
Тилічко І.В.	105
ПРОТИДІЯ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИМ ГРУПАМ ТА ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ НА ВАЖЛИВОМУ ДЕРЖАВНОМУ ОБ'ЄКТІ	
Токаренко Ю.В., Бекетова А.В., Скорик Д.В	107
АДАПТИВНІ ПРИНЦИПИ ОНЛАЙН-ОСВІТИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ	
Толстоносов Ю.М., Толстоносов Д.Ю., Толстоносова С.Г.	109
РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВОГНЕВОЇ ПІДТРИМКИ БРИГАДИ: ІНТЕГРАЦІЯ АРТИЛЕРІЇ, МІНОМЕТІВ ТА ДРОНІВ-КАМІКАДЗЕ	
Толстоносов Ю.М., Толстоносов Д.Ю., Толстоносова С.Г.	112
ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ КОМАНДНИХ ПУНКТІВ БРИГАДИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	

Топчило А.В.	114
ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПОРАНЕНЬ РЯТУВАЛЬНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ	
Халеп В.В.	116
ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІК ТА ПРИЙОМІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІДРОЗДІЛУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ СТРИБКА З ПАРАШУТОМ	
Черепаха Р.Е., Білецький С.В., Рудаков С.В.	118
БАЗОВА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛADOVA ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО РЕСУРСУ	
Чупровський В. В.	120
ВИЯВЛЕННЯ ПРОГАЛИН ТА ПРОПОЗИЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНВОЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.	
Шаклеїн О.С.	122
ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ СУДОВОЇ ВАРТИ ДО ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Шерстюк А. Д.	124
АНАЛІЗ ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНОЇ (ТЕРОРИСТИЧНОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	
Яременко Ф.В., Лобас Є.К.	126
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ ОБОРОНИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

VII Всеукраїнська науково-практична конференція
«СЛУЖБОВО-БОЙОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА
ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ»

31 жовтня 2025 року

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *О.Г. Косяк*
Комп'ютерне складання і верстання: *Є.В. Брюхно*